

De ouderlijke boedelverdeling

Hoe kan de wetgever de ouderlijke boedelverdeling stabiel maken door de aanvechtingsmogelijkheden ervan te beperken?

Michelle Aerts

Onder wetenschappelijke begeleiding van prof. Dr. Alain-Laurent Verbeke en mevr. Dominique Pignolet

1. INLEIDING

De ouderlijke boedelverdeling is een rechtsfiguur die aan een ouder toelaat zijn nalatenschap anticipatief te verdelen onder zijn kinderen. Zij werd in het Belgische en het Franse erfrecht ingevoerd via de Napoleontische Code Civil, maar bestond reeds langer als gewoonte. In het Belgische recht zijn de artikelen over de ouderlijke boedelverdeling uit het Burgerlijk Wetboek onaangepast gebleven. In het Franse recht daarentegen onderging de ouderlijke boedelverdeling een aantal ingrijpende veranderingen.

In België staat de praktijk eerder weigerachtig tegenover een ouderlijke boedelverdeling. Zij kan immers relatief gemakkelijk aangevochten worden: wegens de algemene nietigheidsgronden, wegens het overslaan van een kind, wegens benadeling voor meer dan één vierde of wegens aantasting van de reserve. Door deze onzekerheid, die men in familiale vermogensplanning te allen tijde wil vermijden, kent de Belgische ouderlijke boedelverdeling weinig succes.

In Frankrijk heeft de wetgever de aanvechtingsmogelijkheden van een ouderlijke boedelverdeling grondig herzien. De ouderlijke boedelverdeling is er veel stabiel. Bovendien werd het toepassingsgebied van de ouderlijke boedelverdeling er verruimd. Dit verklaart waarom de Franse ouderlijke boedelverdeling veel frequenter gebruikt wordt.

Deze verhandeling heeft tot doel de aanvechtingsmogelijkheden naar Belgisch recht grondig te analyseren en een voorstel tot aanpassing ervan te formuleren, teneinde de Belgische ouderlijke boedelverdeling stabiel te maken. Daarbij kunnen de aanpassingen van de ouderlijke boedelverdeling in Frankrijk als

voorbeeld dienen. Daarnaast zal deze verhandeling ook onderzoeken of het wetsvoorstel erfrecht van 17 juli 2013 een eerste stap in die richting kan zijn. In het eerste deel wordt de figuur van de ouderlijke boedelverdeling bestudeerd. Naast een algemene definitie en het praktische nut zullen ook kort de belangrijkste kenmerken van een ouderlijke boedelverdeling worden toegelicht. Het tweede deel gaat dieper in op de aanvechtingsmogelijkheden van een ouderlijke boedelverdeling en vergelijkt daarbij grondig het Belgische en het Franse recht. Het derde deel omvat ten slotte een voorstel tot aanpassing van de Belgische ouderlijke boedelverdeling. Daarbij wordt ook het wetsvoorstel erfrecht van 17 juli 2013 geanalyseerd.

2. FIGUUR VAN DE OUDERIJKE BOEDELVERDELING

2.1. BEGRIPSBEPALING

WETTELIJKE DEFINITIE – Artikel 1075 van het Belgische Burgerlijk Wetboek (hierna BW) bepaalt: “*De vader, de moeder en andere bloedverwanten in de opgaande lijn kunnen hun goederen tussen hun kinderen en afstammelingen verkavelen en verdelen.*” Artikel 1075, eerste lid van de Franse Code Civil (hierna CC) bevat de volgende definitie: “*Toute personne peut faire, entre ses héritiers présomptifs, la distribution et le partage de ses biens et de ses droits.*” De rechtshandeling omschreven in beide artikelen noemt men in de rechtsleer een ouderlijke boedelverdeling of een ascendentenverdeling.¹ Zij kan ofwel via een schenking, ofwel via een testament tot stand komen² en kan

¹ In dit werk zal voor de duidelijkheid enkel de term ‘ouderlijke boedelverdeling’ gebruikt worden. Over de terminologie, zie ook: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 3-4, nrs. 4-5.

² Voor België, zie: artikel 1076 BW; Cass. 23 maart 1944, *Arr. Cass.* 1944-45, 125 en *Pas.* 1944, I, 269; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec. gén. enr. not.* 1961, (41) 42-43, nrs. 2-4; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1800, nr. 1656 en 1803, nr. 1660; P. DEMBOUR, *Les successions, donations et testaments et la cour de cassation*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1977, 217; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 183, nr. 265; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingen – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 77-78; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1189, nr. 2349; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 430, nr. 1180. Voor Frankrijk, zie: artikel 1075, tweede lid CC; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 845-846, nr. 1051; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 533-534, nr. 1740; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 187, nr. 300.

een gedeelte van de nalatenschap of de gehele nalatenschap omvatten.³ De figuur bestond reeds lang in het gewoonterecht.⁴ In 1804 werd zij gecodificeerd in de Napoleontische Code Civil en sindsdien is ze ongewijzigd gebleven in het Belgische recht.⁵ In Frankrijk daarentegen is de regeling over de ouderlijke boedelverdeling wel meerdere malen aangepast.⁶

³ Voor België, zie: artikel 1077 BW; Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; Rb. Turnhout 27 maart 1900, *Pas.* 1900, III, 302; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 414-415, nr. 308; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1818, nr. 1677, A.; F. LOGGHE, “De (on)gewenste kwalificaties als een ascendentenverdeling” (noot onder Brussel 24 oktober 1996), *AJT* 1997-98, I, (181) 183, nr. 2; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 886, nr. 1989; F. BUYSSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 226, nr. 411; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1192, nr. 2358; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 234, nr. 146; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 430, nr. 1180. Voor Frankrijk, zie: artikel 1075-5 CC; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 549, nr. 1762; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 226, nr. 182; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 506, nr. 1052; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités: Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 272, nr. 3851; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 243, nr. 1629; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrénois, Lextenso éditions, 2010, 354.

⁴ Over de historische ontwikkeling van de ouderlijke boedelverdeling, zie voor België: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1802-1803, nr. 1659; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 5-12, nrs. 7-35; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 34-36, nrs. 2-3; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 224-225, nr. 140. Voor Frankrijk, zie: P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 503, nrs. 1043-1044.

⁵ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 17, nr. 49; G. BAERT, “Des successions déférées au conjoint survivant et des partages d’ascendants”, *RNB* 1983, (166) 166, nr. 1; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 33, nr. 1; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 171, nr. 1.

⁶ Loi n° 71-523 du 3 juillet 1971 modifiant certaines dispositions du code civil relatives aux rapports à succession, à la réduction des libéralités excédant la quotité disponible et à la nullité, à la rescision pour lésion et à la réduction dans les partages d’ascendants; loi n° 88-15 du 5 janvier 1988 relative au développement et à la transmission des entreprises; loi n° 2006-728 du 23 juin 2006 portant réforme des successions et des libéralités (1). Voor een Belgisch overzicht hierover, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 18-20, nrs. 53-59; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 33, nr. 1; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 225-226, nr. 141. Voor een Frans overzicht, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 504-505, nrs. 1045-1049; M. GRIMALDI, *Droit patrimonial de la famille*, Parijs, Dalloz, 2011, 1144-1145, nr. 410.12.

BETEKENIS – Na het openvallen van een nalatenschap moet er een verdeling van deze nalatenschap tussen de erfgenamen van de overledene plaatsvinden. In het Belgische erfrecht gebeurt deze verdeling in principe in gelijke delen en *in natura*⁷, terwijl in het Franse erfrecht een gelijkheid in waarde voldoende is.⁸ Indien de erfgenamen niet overeenkomen over de verdeling, kunnen zij zowel in België als in Frankrijk de openbare verkoop van de goederen uit de nalatenschap vorderen, waarna de opbrengst onder hen verdeeld wordt.⁹ Bij een ouderlijke boedelverdeling stelt een ouder daarentegen reeds tijdens zijn leven de verschillende kavels van zijn kinderen samen.¹⁰ Er dient bij het openvallen van de nalatenschap dan ook geen verdeling en dus geen inbreng van die goederen meer te gebeuren.¹¹ Elk kind krijgt de kavel die de ouder

⁷ Artikel 826 BW; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 184, nr. 266; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79.

⁸ Artikel 826 CC; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 4°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 846, nr. 1052; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 536, nr. 1744 en 559-560, nr. 1781-1782; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 504, nr. 1045 en 519-520, nr. 1076; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 55. Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: F. FERRAND, “Le droit français des successions: une avancée réformatrice vers la modernité” in W. PINTENS, *De vereffening van de nalatenschap*, Antwerpen, Intersentia, 2007, (193) 208, nr. 29.

⁹ Voor België, zie: J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 184, nr. 266; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79. Voor Frankrijk, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 533, nr. 1740; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 589, nr. 861.

¹⁰ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d'ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 129, nr. 1; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 3, nrs. 1-2; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 34, nr. 1; F. LOGGHE, “De (on)gewenste kwalificaties als een ascendentenverdeling” (noot onder Brussel 24 oktober 1996), *AJT* 1997-98, I, (181) 181, nr. 1. Voor Frankrijk, zie: P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 511, nr. 1063; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 589, nr. 862.

¹¹ Voor België, zie: Gent 30 november 1892, *Pas.* 1893, II, 221; Gent 18 december 1962, *T.Not.* 1963-64, 118; Brussel 19 november 1985, in W. PINTENS en F. BUYSSENS, *Familiaal vermogensrecht in 143 uitspraken*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, 377-383; Rb. Brugge 8 april 1891, *RNB* 1891, 323; P. THUYSAERT, “Partage d'ascendant. Peut-on prévenir les actions contre le partage d'ascendant?”, *Ann.not.* 1957, (53) 90; R. DILLEMANS, “Overzicht van rechtspraak (1965-1969). Schenkingen en testamenten – De ouderlijke verdeling”, *TPR* 1970, (317) 317-318, nr. 43; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1918, nr. 9, a); H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 487, nr. 1201; F. LOGGHE, “De (on)gewenste kwalificaties als een ascendentenverdeling” (noot onder Brussel 24 oktober 1996), *AJT* 1997-98, I, (181) 183, nr. 2; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers

tijdens zijn leven heeft vastgelegd. Bovendien dient in dat geval ook in het Belgische recht elke kavel slechts gelijk te zijn in waarde en wordt er dus afgeweken van de gelijkheid *in natura*.¹²

Leuven, 2002, 888-889, nr. 1998; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 183-184, nr. 265; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 582, nr. 958; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 78; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE, (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 225, nr. 409; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 886, nr. 1468; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1195, nr. 2367; J. VERSTRAETE, "Ascendentenverdeling – Geen toebedelingen in onverdeeldheid" (noot onder Brussel 22 februari 2010), *T.Not.* 2010, (347) 347; H. CASMAN, "Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst" in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 178, nr. 16; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 229-231, nr. 143, c; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011", *TPR* 2013, (930) 931, nr. 990. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 16 juli 1997, *Bull. civ.* 1997, I, 168, nr. 252; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 536, nr. 1744 en 579-580, nrs. 1821-1822; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités: Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 266, nr. 3804; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 233, nr. 1606 en 243, nr. 1629; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrénois, Lextenso éditions, 2010, 354; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux: successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 409, nrs. 856-857.

¹² Voor België, zie: Brussel 30 juni 1949, *JT* 1950, 22 en *Rev.prat.not.b.* 1950, 13, noot L. DEL MARMOL; Bergen 28 oktober 1998, *Rev.trim.dr.fam.* 1999, 159; G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 134, nr. 10; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 66-68, nr. 46; R. DILLEMANS, "Overzicht van rechtspraak (1965-1969). Schenkingen en testamenten – De ouderlijke verdeling", *TPR* 1970, (317) 319-320, nr. 46; G. BAERT, "De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk", *RW* 1971-72, (1911) 1918, nr. 8; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1838-1839, nr. 1696; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 885, nr. 1988; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2351; J. VERSTRAETE, "Ascendentenverdeling – Geen toebedelingen in onverdeeldheid" (noot onder Brussel 22 februari 2010), *T.Not.* 2010, (347) 347; H. CASMAN, "Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst" in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 172, nr. 2; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 557, nr. 838; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 430, nr. 1181. Voor Frankrijk, zie: Dijon 17 november 1988, *Gaz. Pal.* 1989, I, 396; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 536, nr. 1744; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 519-520, nr. 1076; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités: Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 282, nr. 3938.

2.2. NUT VAN DE OUDERLIJKE BOEDELVERDELING

VOORDELEN – De ouderlijke boedelverdeling is een interessante rechtsfiguur. Ten eerste laat zij toe om het versnipperen van de nalatenschap te voorkomen.¹³ Vaak leidt een verdeling naar gemeen recht immers tot een openbare verkoop van de goederen omdat de erfgenamen niet overeenkomen. Een ouderlijke boedelverdeling kan deze versnippering uitsluiten door vooraf te bepalen wie welk deel van de nalatenschap zal krijgen. Bovendien vermijdt de ouder zo latere discussies tussen zijn kinderen en kan hij de familievrede bewaren.¹⁴ Daarnaast kan de ouder via een ouderlijke boedelverdeling elke kavel toebedelen aan het kind dat hij het meest geschikt acht om de goederen

¹³ Voor België, zie: Brussel 27 juni 1955, *Pas.* 1957, II, 26; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1912, nr. 2; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1801, nr. 1658, A.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 15, nr. 45; G. BAERT, “Des successions déferées au conjoint survivant et des partages d’ascendants”, *RNB* 1983, (166) 168, nr. 6; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2351; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 172, nr. 2. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 845, nr. 1050; M. GRIMALDI, *Droit patrimonial de la famille*, Parijs, Dalloz, 2011, 1147, nr. 410.15.

¹⁴ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 129-130, nr. 1; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 404, nr. 300; A. LE HON, “La donation-partage d’ascendants – procédés destinés à en assurer l’exécution de la jurisprudence réforme législative”, *Rev.prat.not.b.* 1950, (67) 83; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 44, nr. 7; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1801, nr. 1658, A.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 14-15, nr. 44; G. BAERT, “Des successions déferées au conjoint survivant et des partages d’ascendants”, *RNB* 1983, (166) 168, nr. 6; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 38-39, nr. 8; P. DELNOY, *Les libéralités et les successions : précis de droit civil*, Brussel, De Boeck en Larcier, 2010, 73; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 172, nr. 2; B. VERDICT, “Commentaar bij art. 1075 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (103) 105-106, nr. 2; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 229, nr. 143, a; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 69. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 845, nr. 1050; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 906, nr. 066-57; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 365, nr. 542; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 502, nr. 1038; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 233, nr. 1605; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 54; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 401, nr. 841.

uit die kavel te beheren.¹⁵ Vooral wanneer er een familiebedrijf in het spel is, toont de ouderlijke boedelverdeling zo een groot nut.¹⁶ Een bijkomend voordeel is dat de strenge vormvereisten voor een verdeling waarin een minderjarige of onbekwame is betrokken via een ouderlijke boedelverdeling kunnen omzeild worden.¹⁷ Ten slotte wordt de ouderlijke boedelverdeling

¹⁵ Voor België, zie: Luik 2 december 1941, *Pas.* 1942, II, 64 en *RNB* 1943, 521, noot J.B.; G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 130, nr. 1; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 404, nr. 300; A. LE HON, "La donation-partage d'ascendants – procédés destinés à en assurer l'exécution de la jurisprudence réforme législative", *Rev.prat.not.b.* 1950, (67) 83; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 44, nr. 7; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1801, nr. 1658, A.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 14, nr. 43; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 185, nr. 266; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79; P. DELNOY, *Les libéralités et les successions: précis de droit civil*, Brussel, De Boeck en Larcier, 2010, 73; H. CASMAN, "Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst" in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 172, nr. 2; B. VERDICKT, "Commentaar bij art. 1075 BW" in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (103) 106, nr. 2; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011", *TPR* 2013, (930) 931, nr. 989; N. VANDEBEEK, "De ouderlijke boedelverdeling" in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 69. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil: les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 845, nr. 1050; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 906, nr. 066-59; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 533, nr. 1740; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux: successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 401, nr. 841.

¹⁶ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 15-16, nr. 46; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 39, nr. 8; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79; B. VERDICKT, "Commentaar bij art. 1075 BW" in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (103) 106, nr. 2. Voor Frankrijk, zie: É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 233, nr. 1605.

¹⁷ Voor België, zie: G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 130, nr. 1; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 404, nr. 300; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 44, nr. 7; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 16, nr. 47; G. BAERT, "Des successions déferées au conjoint survivant et des partages d'ascendants", *RNB* 1983, (166) 168, nr. 6; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 37, nr. 5; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 185, nr. 266; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79-80; H.

klassiek ook als een veruitwendiging van het ouderlijk gezag beschouwd.¹⁸ Via een ouderlijke boedelverdeling kan een ouder namelijk de kavels van zijn kinderen vastleggen, terwijl de kinderen slechts in de door de wet voorziene gevallen daar tegenin kunnen gaan.

NADELEN – Zoals later in deze verhandeling zal blijken¹⁹, kan een ouderlijke boedelverdeling echter relatief gemakkelijk worden aangevochten naar Belgisch recht. Dit verklaart waarom er in de praktijk niet veel gebruik gemaakt wordt van deze figuur.²⁰ De ouderlijke boedelverdeling blijft door de aanvechtingsmogelijkheden onzeker. Bovendien bevatten de zes artikelen van het Belgische Burgerlijk Wetboek over de ouderlijke boedelverdeling een

CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 172, nr. 2; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1075 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (103) 106, nr. 2. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 906, nr. 066-58; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 535, nr. 1743.

¹⁸ Voor België, zie: A. LE HON, “La donation-partage d’ascendants – procédés destinés à en assurer l’exécution de la jurisprudence réforme législative”, *Rev.prat.not.b.* 1950, (67) 83-84; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 13-14, nrs. 40-42; G. BAERT, “Des successions déferées au conjoint survivant et des partages d’ascendants”, *RNB* 1983, (166) 167-168, nr. 6; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 184, nr. 266; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 79. Voor Frankrijk, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 533, nr. 1740 en 535, nr. 1743; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 501-502, nr. 1038; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux: successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 401, nr. 841; M. GRIMALDI, *Droit patrimonial de la famille*, Parijs, Dalloz, 2011, 1145, nr. 410.12.

¹⁹ Zie verder.

²⁰ L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 44, nr. 8; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1810, nr. 1665; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 16, nr. 48; R. DILLEMANS, *Erfrecht*, I, *Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VI, Gent, Story-Scientia, 1984, 424, nr. 189; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 39-40, nr. 9; M. PUELINCKX-COENE, N. GEELHAND en F. BUYSENS, “Overzicht van rechtspraak (1993-1998). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1999, II, (1108) 1108, nr. 553; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 192, nr. 276; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE, (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 225, nr. 409; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2351; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 180, nr. 21; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 562, nr. 843.

aantal lacunes²¹, wat de rechtszekerheid niet ten goede komt.²² Ten slotte kan de ouder in zijn ouderlijke boedelverdeling ook blijk geven van favoritisme ten opzichte van één of meer kinderen, waardoor het doel om discussies te vermijden, verloren gaat.²³

2.3. KENMERKEN

2.3.1. Ouder als opsteller

(GROOT)OUDER – In het Belgische recht staat een ouderlijke boedelverdeling enkel open voor een ouder of een grootouder.²⁴ Een grootouder kan slechts een ouderlijke boedelverdeling opstellen ten behoeve van zijn kleinkinderen, indien zijn eigen kind vooroverleden is en zijn kleinkinderen via plaatsvervulling tot zijn nalatenschap geroepen zijn.²⁵ Over de *ratio legis* van deze vereiste is er onduidelijkheid. Volgens sommigen volgt het uit de aard van de ouderlijke boedelverdeling zelf. De wetgever vermoedt immers dat

²¹ Zie verder.

²² L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 44, nr. 7; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1801, nr. 1657; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 16, nr. 48; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 33, nr. 1; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 227, nr. 143.

²³ Voor België, zie: Bergen 11 oktober 1978, *Pas.* 1978, II, 131, noot en *Rec.gén.enr.not.* 1980, 264; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1912, nr. 2; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1810, nr. 1665; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 302, nr. 979; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 39, nr. 8; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 231, nr. 143, *d.* Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 908, nr. 066-68; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745.

²⁴ Artikel 1075 BW; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 404-405, nr. 301; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 45, nr. 9; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 23, nr. 60; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 884, nr. 1984; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 267; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 80; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2352; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 231, nr. 144, A.

²⁵ Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 13, nr. 8; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 405, nr. 301; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1814-1815, nr. 1672; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 233, nr. 144, B.

ouders hun kinderen gelijk willen bevoordelen, terwijl dit niet voor niet-ouders ten opzichte van hun erfgenamen zou gelden.²⁶ Volgens LAURENT is een ouderlijke boedelverdeling via testament een uitzondering op de regel dat wie zijn goederen via testament legateert, zelf niet kan overgaan tot de verdeling van die goederen en is een ouderlijke boedelverdeling via schenking een uitzondering op het verbod op erfovereenkomsten, die dan ook beide strikt geïnterpreteerd moeten worden.²⁷ DE PAGE aanvaardt de vereiste van een ouder dan weer enkel voor een ouderlijke boedelverdeling via schenking, maar niet voor een ouderlijke boedelverdeling via testament, waartoe iedereen gerechtigd zou moeten zijn omdat het geen erfovereenkomst is.²⁸ Andere rechtsgeleerden zijn echter van oordeel dat er zelfs bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking geen erfovereenkomst voorligt, omdat het geen louter eventuele rechten betreft.²⁹ Door deze onduidelijke *ratio legis* is de Franse wetgever in 2006 opgetreden om de ouderlijke boedelverdeling open te stellen voor iedereen.³⁰ Daarom is de ouderlijke boedelverdeling in Frankrijk zeer populair als instrument voor vermogensplanning.

2.3.2. Kinderen als begunstigen

(KLEIN)KINDEREN – Een ouder kan in zijn ouderlijke boedelverdeling enkel zijn kinderen betrekken.³¹ Ook hier is de *ratio legis* onduidelijk. Er kunnen immers ook andere familieleden of zelfs derden die geen deel uitmaken van de

²⁶ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 26-28, nrs. 74-77; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 41, nr. 11.

²⁷ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 8-9, nr. 4; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 25, nrs. 67-68.

²⁸ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1806, nr. 1662, 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 25-26, nr. 70.

²⁹ J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 584-585, nr. 964; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011", *TPR* 2013, 930-931, nr. 989.

³⁰ Loi n° 2006-728 du 23 juin 2006 portant réforme des successions et des libéralités (1); artikelen 1075 en 1075-1 CC; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 232, nr. 1605 en 244, nr. 1632; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 11; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 590, nrs. 861-862; M. GRIMALDI, *Droit patrimonial de la famille*, Parijs, Dalloz, 2011, 1145, nr. 410.13.

³¹ Artikel 1075 BW; Brussel 22 februari 2010, *Rev.trim.dr.fam.* 2011, 247, *RW* 2012-13, 1146 en *T.Not.* 2010, 338, noot J. VERSTRAETE; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 405-407, nrs. 302-303; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1811-1812, nr. 1669; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 44, nr. 132; J. VERSTRAETE, "Erfovereenkomsten" in XXXe postuniversitaire cyclus Willy Delva 2003-04, *Familiale vermogensplanning*, Mechelen, Kluwer, 2004, (75) 127, nr. 59; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2352 en 1191, nr. 2355; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 231-232, nr. 144, B.

familie tot de nalatenschap geroepen worden, hetzij als wettelijk erfgerechtigde, hetzij als legataris.³² De Franse wetgever heeft deze vereiste dan ook afgeschaft omdat ze niet meer overeenstemt met de noden van de moderne maatschappij.³³ In Frankrijk kan een ouder (en zelfs iedere persoon) al zijn erfgenamen in de ouderlijke boedelverdeling betrekken³⁴ en zelfs al zijn afstammelingen, ook al zijn die geen erfgenaam, op voorwaarde dat de ouder van die afstammelingen, die wel erfgenaam is, hierin toestemt.³⁵ Indien het een onderneming betreft, kan de ouder die onder bepaalde voorwaarden zelfs toebedelen aan een derde via een ouderlijke boedelverdeling via schenking.³⁶

³² H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1814-1815, nr. 1672; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 53-55, nrs. 173-177; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186-187, nr. 268.

³³ Loi n° 2006-728 du 23 juin 2006 portant réforme des successions et des libéralités (1).

³⁴ Artikel 1075 CC; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 267-268, nr. 3816 en 349-350, nr. 4800; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 232, nr. 1604, derde streepje, 235, nr. 1610, 244, nr. 1631 en 245, nr. 1635; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 11, 54 en 56; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrénois, Lextenso éditions, 2010, 353; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 592-593, nr. 865; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 402, nr. 843.

³⁵ Artikelen 1075-1 en 1078-4 tot 1078-10 CC; Cass. fr. 7 november 2012, nr. 11-23.396, www.legifrance.gouv.fr; Nîmes 21 juni 2011, nr. 10/00709, www.legifrance.gouv.fr; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 269-270, nrs. 3835-3837 en 350, nr. 4801; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 232, nr. 1603, 236-237, nrs. 1612-1616 en 245, nr. 1635; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 11, 54 en 56-57; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 188, nr. 301; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 593, nr. 865-1; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 402, nr. 843.

³⁶ Artikel 1075-2 CC; loi n° 88-15 du 5 janvier 1988 relative au développement et à la transmission des entreprises. Zie ook: G. MORIN, "L'ouverture de la donation-partage à des personnes n'ayant pas la qualité d'enfants ou de descendants du disposant", *Defrénois* 1988, art. 34152, 145-159; G. MORIN, "À propos de la loi du 5 janvier 1988 permettant à des personnes n'ayant pas la qualité d'enfants ou de descendants du disposant de participer à une donation-partage", *Defrénois* 1988, art. 34238, 581-584; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290-2; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 848-849, nr. 1055 en 849-850, nr. 1056; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 904, nr. 066-43 en 918, nr. 067-36; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745 en 544-546, nrs. 1756-1757; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités* in *Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 227, nr. 182; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 542; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 504, nr. 1047; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 270-272, nrs. 3840-3842; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 232, nr. 1604, tweede streepje, 238, nr. 1617 en 245, nr. 1635; S. DIBOS-LACROUX, *Successions :*

MEERDERE ERFGERECHTIGDE KINDEREN – Opdat er sprake kan zijn van een verdeling van de nalatenschap, moeten er meerdere kinderen zijn.³⁷ Indien er maar één kind is, moet er immers niet verdeeld worden.³⁸ Indien een kind overleden is, worden diens eigen kinderen via plaatsvervulling in de ouderlijke boedelverdeling begrepen.³⁹ Daarnaast moeten de kinderen ook erfgerechtigd zijn.⁴⁰ Een kind dat erfonwaardig is of dat de nalatenschap verwerpt, kan met andere woorden niet betrokken worden in de ouderlijke boedelverdeling.⁴¹

le guide pratique, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 11, 54 en 62-64; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 403, nr. 844.

³⁷ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 44-45, nrs. 133-136; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 884, nr. 1985; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 81; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2353; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 76. Voor Frankrijk, zie: G. MORIN, “L’ouverture de la donation-partage à des personnes n’ayant pas la qualité d’enfants ou de descendants du disposant”, *Defrénois* 1988, art. 34152, (145) 148-149, nr. 6; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 563, nr. 1787; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 268, nr. 3816; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 235, nr. 1610.

³⁸ Voor België, zie: W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2353. Voor Frankrijk, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 563, nr. 1787.

³⁹ Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten* in *Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 405, nr. 301; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1813-1814, nr. 1670; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 53-54, nr. 21; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 267; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1190, nr. 2354; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 174, nr. 6; R. DILLEMANS, *Testamenten* in *Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 233, nr. 144; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 931-932, nr. 993.

⁴⁰ Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 59, nr. 31; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 45-46, nrs. 137-139; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 884, nr. 1986; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 81; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1191, nr. 2354; R.

ÉLK KIND – Niet enkel kan de ouder slechts zijn kinderen in zijn ouderlijke boedelverdeling betrekken, hij moet bovendien élk kind betrekken.⁴² Indien hij dat niet doet, kunnen de kinderen de ouderlijke boedelverdeling laten nietig verklaren op grond van artikel 1078 BW.⁴³ Daarbij is het zonder belang op welke wijze de verwantschapsband met de ouder vaststaat.⁴⁴ Ook hier is

DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 231, nr. 144, B.

⁴¹ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 405-406, nr. 302; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 54, nr. 22; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 81; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1191, nr. 2354; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 232-233, nr. 144.

⁴² Cass. 22 maart 1968, *Arr.Cass.* 1968, II, 955, *JT* 1968, 310, *Pas.* 1968, I, 902, *Rev.prat.not.b.* 1968, 184, *RW* 1967-68, 1917, *T.Not.* 1968, 137, noot en in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 449-451, nr. 168; Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 60, nr. 35; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1814, nr. 1671; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 46, nr. 140; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 52, nr. 20; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 889-890, nr. 1477.

⁴³ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 405-406, nr. 302; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 52, nr. 20; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 186, nr. 268; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1196, nr. 2371; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 232, nr. 144.

⁴⁴ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1854-1855, nr. 1711; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 43-51, nrs. 13-19, 54-55, nr. 22-1 en 154-155, nr. 139; M. PUELINCKX-COENE, "Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling", *TPR* 1994, III, (1846) 1850, nr. 468; F. BUYSSSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 226, nr. 410; H. CASMAN, "Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst" in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 173, nr. 4; B. VERDICKT, "Commentaar bij art. 1078 BW" in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 135, nr. 3. Voor Frankrijk, zie: M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 6°; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 542, nr. 1754; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 506, nr. 1051.

Frankrijk vernieuwend opgetreden door een minder verregaande sanctie op te leggen.

2.3.3. Een echte verdeling

VERDELING ALS CONSTITUTIEF BESTANDDEEL – De ouderlijke boedelverdeling moet een echte verdeling van de goederen in verschillende kavels bevatten.⁴⁵

⁴⁵ Voor België, zie: Cass. 1 juli 1864, *Pas.* 1864, I, 373; Cass. 22 maart 1968, *Arr.Cass.* 1968, II, 955, *JT* 1968, 310, *Pas.* 1968, I, 902, *Rev.prat.not.b.* 1968, 184, *RW* 1967-68, 1917, *T.Not.* 1968, 137, noot en in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 449-451, nr. 168; Cass. 23 april 1982, *Arr. Cass.* 1981-82, II, 1024, *Pas.* 1982, II, 960, in W. PINTENS en F. BUYSENS, *Familiaal vermogensrecht in 143 uitspraken*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, 375-377 en in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 451-452, nr. 169; Cass. 23 mei 1982, *RNB* 1982, 486, noot R.D.V. en *T.Not.* 1982, 177, noot; Luik 10 juli 1928, *JL* 1928, 233; Luik 2 januari 1931, *JL* 1931, 122 en *RNB* 1931, 382; Brussel 30 juni 1949, *JT* 1950, 22 en *Rev.prat.not.b.* 1950, 13, noot L. DEL MARMOL; Bergen 11 oktober 1978, *Pas.* 1978, II, 131, noot en *Rec.gén.enr.not.* 1980, 264; Brussel 24 oktober 1996, *AJT* 1997-98, I, 177, noot F. LOGGHE en *RW* 1997-98, II, 852; Bergen 28 oktober 1997, *RNB* 2001, 395; Bergen 15 mei 2006, *JT* 2006, II, 548 en *RNB* 2007, 29, noot SACE; Brussel 22 februari 2010, *Rev.trim.dr.fam.* 2011, 247, *RW* 2012-13, 1146 en *T.Not.* 2010, 338, noot J. VERSTRAETE; Rb. Gent 30 juni 1943, *T.Not.* 1946, 10; Rb. Dendermonde 28 februari 2008, *TGR* 2008, 320; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 408, nr. 305; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 64, nr. 43; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1917, nr. 8; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1815, nr. 1674; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 153-157, nrs. 494-508; P. DEMBOUR, *Les successions, donations et testaments et la cour de cassation*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1977, 216; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 72-74, nrs. 38-40; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 488, nr. 1205; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingen - Vereffeningen - Verdelingen - Overlating familiebedrijven - Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 84; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 227, nr. 412; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1189, nr. 2349 en 1191-1192, nr. 2356; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 557, nr. 838; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1075 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (103) 121-131, nrs. 31-45; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 234, nr. 145; K. VANWINKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 430, nr. 1180; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 933-936, nrs. 995-996. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 17 april 1985, *Bull. civ.* 1985, I, 110, nr. 118, *D.* 1986, 243, noot J. GROSLIÈRE en *Defrénois* 1987, I, 1008, art. 34030, noot G. CHAMPENOIS; Cass. fr. 6 maart 2013, nr. 11-21892, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit; Reims 18 oktober 1990, in F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 921, nr. 067-50; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d’examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324,

Zo niet, kan de akte niet als ouderlijke boedelverdeling gelden.⁴⁶ Het louter omschrijven van de goederen die zich in de nalatenschap zullen bevinden, is niet voldoende. De ouder moet concreet zijn goederen indelen in verschillende kavels.⁴⁷

PROCEDÉ VAN DE DUBBELE AKTE – Een ouder kan ook een deel van zijn goederen of al zijn goederen in onverdeeldheid schenken of legateren aan zijn kinderen, waarna de kinderen zelf overgaan tot een verdeling. Dit procedé van de dubbele akte kan enkel als een ouderlijke boedelverdeling gelden indien de verdeling in de tweede akte gebeurt op duidelijke en onbetwistbare instructies van de ouder.⁴⁸ In Frankrijk werd deze vereiste zelfs vastgelegd in artikel 1076, tweede lid CC.⁴⁹

nr. 290, 3°; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 905, nr. 066-53 en 919, nr. 067-39; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 557, nr. 1778; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités* in *Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 228, nr. 183, b; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 279-280, nr. 3910.

⁴⁶ Voor België, zie: Cass. 23 april 1982, *Arr. Cass.* 1981-82, II, 1024, *Pas.* 1982, II, 960, in W. PINTENS en F. BUYSSENS, *Familiaal vermogensrecht in 143 uitspraken*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, 375-377 en in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 451-452, nr. 169. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 5 december 1978, *Bull. civ.* 1978, I, 293, nr. 376 en *Defrénois* 1979, II, 645, art. 31955, noot A. PONSARD; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 557-558, nr. 1778-1779; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, DeFrénois, 2004, 509, nr. 1058.

⁴⁷ H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 488, nr. 1205; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 189, nr. 272; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 81.

⁴⁸ Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Brussel 19 februari 1986, *TBBR* 1988, 74, noot H. DE DECKER; Antwerpen 25 juni 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1989, 393, noot en *TBBR* 1988, 78, noot H. DE DECKER; Antwerpen 27 april 1993, *RW* 1994-95, II, 1194; Rb. Nijvel 16 maart 1943, *Ann.not.* 1949, 104; Rb. Brussel 15 januari 1947, *Rev.prat.not.b.* 1948, 190; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 137, nr. 18; PARMENTIER, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1930, (346) 348-349, nr. 8 en 351, nr. 15; P. THUYSBAERT, “Partage d’ascendant. Peut-on prévenir les actions contre le partage d’ascendant?”, *Ann.not.* 1957, (53) 70-73; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 64-66, nr. 44; R. DILLEMANS, “Overzicht van rechtspraak (1965-1969). Schenkingen en testamenten – De ouderlijke verdeling”, *TPR* 1970, (317) 318-319, nr. 44; H. DE DECKER, “Over de ascendentenverdeling en de dubbele akte” (noot onder Brussel 19 februari 1986 en Antwerpen 25 juni 1986), *TBBR* 1988, 80-87; M. PUELINCKX-COENE, “Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1994, III, (1846) 1852-1853, nrs. 473-474; BUYSSENS, F., “Topic 43: Ascendentenverdeling/Dubbele akte: civiele aspecten” in VERBEKE, A., BUYSSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, 239-241.

⁴⁹ Vóór de invoering van dat artikel was de oplossing in de Franse rechtspraak en rechtsleer al dezelfde: Cass. fr. 24 juni 1872, *D.* 1872, I, 472; Cass. fr. 5 november 1877, *D.* 1878, I, 372 en *S.* 1878, I, 214; Cass. fr. 9 oktober 1979, *Bull. civ.* 1979, I, 188, nr. 235; Cass. fr. 17 april 1985, *Bull. civ.* 1985, I, 110, nr. 118, *D.* 1986, 243, noot J. GROSLIÈRE en *DeFrénois* 1987, I, 1008, art. 34030,

3. AANVECHTINGSMOGELIJKHEDEN

ALGEMENE EN BIJZONDERE AANVECHTINGSMOGELIJKHEDEN – Een ouderlijke boedelverdeling kan aangevochten worden via de algemene nietigheidsgronden of via één van de drie bijzondere aanvechtingsmogelijkheden: wegens het overslaan van een kind, wegens benadeling voor meer dan één vierde of wegens aantasting van de reserve.

3.1. ALGEMENE NIETIGHEIDSGRONDEN

3.1.1. Niet-naleving vorm of grondvereisten schenking/testament

NIET-NALEVING VORM- OF GRONDVEREISTEN – Een ouderlijke boedelverdeling kan slechts tot stand komen via een schenking of via een testament, waarbij zij alle vorm- en grondvereisten van een gemeenrechtelijke schenking of testament moet naleven.⁵⁰ Indien dat niet gebeurt, is de ouderlijke boedelverdeling nietig.

noot G. CHAMPENOIS; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 850, nr. 1058; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 905-906, nr. 066-54; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 558, nr. 1779 en 565, nr. 1791; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 509, nr. 1059. Voor rechtspraak en rechtsleer na de aanpassing van artikel 1076, tweede lid CC, zie: Cass. fr. 6 maart 2013, nr. 11-21892, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 281, nr. 3915; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 241, nr. 1623; S. DIBOS-LACROUX, *Successions – le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 55; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 408, nr. 852.
⁵⁰ Voor België, zie: artikel 1076, eerste lid BW; Cass. 23 maart 1944, *Arr. Cass.* 1944-45, 125 en *Pas.* 1944, I, 269; Luik 2 december 1941, *Pas.* 1942, II, 64 en *RNB* 1943, 521, noot J.B.; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407, nr. 304; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 887, nr. 1995; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2364. Voor Frankrijk, zie: artikel 1075, tweede lid CC; Cass. fr. 15 februari 1904, *S.* 1909, I, 293; Cass. fr. 19 januari 1971, *Bull. civ.* 1971, I, 18, nr. 23 en *RTD civ.* 1971, 683, nr. 7, noot R. SAVATIER; Cass. fr. 4 juni 2009, nr. 08-13.801, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d’examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 8°; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités* in *Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 226, nr. 182; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 509, nr. 1059; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 266-267, nr. 3810; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 245, nr. 1633.

a. Niet-naleving vormereisten schenking/testament

VORMVEREISTEN SCHENKING/TESTAMENT – Wat de vorm van een ouderlijke boedelverdeling via schenking betreft, kan zij, net zoals een gemeenrechtelijke schenking, notarieel⁵¹ of zelfs via handgift⁵² of vermomde schenking⁵³

⁵¹ Voor België, zie: artikel 931 BW; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 49, nr. 18; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1826, nr. 1685, A.; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 95, nr. 61; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 887-888, nr. 1996; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2365. Voor Frankrijk, zie: artikel 931 CC; Cass. fr. 10 juni 1970, D. 1970, 772, noot JCP 1971, II, 16656, noot M.D. en RTD civ. 1971, 181, nr. 6, noot R. SAVATIER; Cass. fr. 19 januari 1971, Bull. civ. 1971, I, 18, nr. 23 en RTD civ. 1971, 683, nr. 7, noot R. SAVATIER; Cass. fr. 6 december 1978, JCP 1980, II, 19263, noot M. DAGOT en RTD civ. 1980, 390, nr. 6, noot R. SAVATIER; Cass. fr. 27 januari 1987, Bull. civ. 1987, I, 23, nr. 33 en JCP 1987, II, 20881, noot M. DAGOT; Cass. fr. 1 december 1999, Bull. civ. 1999, I, 211, nr. 327, JCP 2000, I, 2234, nr. 8, noot LE GUIDE en RTD civ. 2000, II, 884, nr. 3, noot J. PATARIN; Cass. fr. 3 januari 2006, nr. 02-17.656, www.legifrance.gouv.fr en Gazette du Palais 19 septembre 2006, 24, nr. 262; Cass. fr. 6 februari 2007, nr. 04-20.029, www.legifrance.gouv.fr en Gazette du Palais 13 december 2007, 23, nr. 347; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 850, nr. 1058; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 904, nr. 066-46; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 564, nr. 1789; A. SÉRIAUX, *Manual de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 227, nr. 183, a); D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 509, nr. 1059; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 241, nr. 1623; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 54; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 407, nr. 852.

⁵² Voor België, zie: Gent 30 november 1892, Pas. 1893, II, 221; Brussel 30 juni 1949, JT 1950, 22 en *Rev.prat.not.b.* 1950, 13, noot L. DEL MARMOL; Rb. Brugge 8 april 1891, RNB 1891, 323; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 131, nr. 4; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 51, nr. 20; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1914, nr. 6, a); H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1826, nr. 1685, B.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 131-132, nrs. 416-418; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 100-101, nr. 70; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 888, nr. 1996; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194-1195, nr. 2365; H. CASMAN, “Van ascendentverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris : tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 176-177, nr. 12. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 905, nr. 066-48; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 564, nr. 1790; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 509, nr. 1059.

⁵³ Voor België, zie: Brussel 30 juni 1949, JT 1950, 22 en *Rev.prat.not.b.* 1950, 13, noot L. DEL MARMOL; Brussel 22 februari 2010, *Rev.trim.dr.fam.* 2011, 247, *RW* 2012-13, 1146 en *T.Not.*

gebeuren, zowel in België als in Frankrijk. Een ouderlijke boedelverdeling via onderhandse schenking is daarentegen nietig.⁵⁴ Een ouderlijke boedelverdeling via testament kan in België de vorm van een eigenhandig, authentiek of internationaal testament aannemen.⁵⁵ In Frankrijk moet het gaan om een onderhands, authentiek, mystiek of internationaal testament.⁵⁶

b. Niet-naleving grondvereisten schenking/testament

GRONDVEREISTEN SCHENKING – Omdat een schenking een overeenkomst is, moeten de kinderen een ouderlijke boedelverdeling via schenking uitdrukkelijk aanvaarden.⁵⁷ Bijgevolg kan de ouder de ouderlijke boedelverdeling via

2010, 338, noot J. VERSTRAETE; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 51, nr. 20; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1914, nr. 6, a); H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1826, nr. 1685, B.; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 100-101, nr. 70; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 888, nr. 1996; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 228, nr. 414. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 5 november 1877, *D.* 1878, I, 372 en *S.* 1878, I, 214; Cass. fr. 21 juli 1931, *S.* 1932, I, 85; Cass. fr. 9 november 1976, *Bull. civ.* 1976, I, 272, nr. 341; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 904-905, nr. 066-47; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 564, nr. 1790; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 509, nr. 1059.

⁵⁴ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 22, nr. 15; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 129, nr. 409; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 888, nr. 1996; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2365; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 70.

⁵⁵ Artikel 969 BW; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 131, nr. 5; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 46, nr. 11; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1916, nr. 7, b); G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 143-144, nrs. 466-473; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 887, nr. 1471; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 71-72.

⁵⁶ Artikel 969 CC; Cass. fr. 15 februari 1904, *S.* 1909, I, 293; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 864, nr. 1084; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 566, nr. 1792; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 244, nr. 1632; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 188, nr. 302.

⁵⁷ Voor België, zie: Bergen 13 januari 1981, *RNB* 1981, 563, noot J. SACE; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 131, nr. 4; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 49, nr. 18; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1825, nr. 1683, 1°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-

schenking enkel herroepen bij ondankbaarheid of bij niet-uitvoering van de voorwaarden.⁵⁸ Artikel 1076, tweede lid BW en artikel 1076, eerste lid CC bevestigen daarnaast een algemene regel inzake schenkingen: zij kan geen toekomstige goederen omvatten.⁵⁹ Ten slotte kan een conjunctieve of een cumulatieve ouderlijke boedelverdeling⁶⁰ enkel via schenking gebeuren.⁶¹

Scientia, 1974, 55-58, nrs. 179-189 en 133-138, nrs. 424-443; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 97-98, nrs. 64-65; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 183, nr. 265; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 77-78; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 228, nr. 416; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 882, nr. 1461; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2365. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 8 juni 1966, D. 1966, 674, noot P. VOIRIN, *JCP* 1966, II, 14728, noot J.A. en *RTD civ.* 1966, 839, nr. 6, noot R. SAVATIER; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 850, nr. 1058; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 905, nr. 066-49; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 564, nr. 1789; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 227, nr. 183, a); É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 241, nr. 1624; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 54.

⁵⁸ Voor België, zie: artikel 953 BW; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 415, nr. 310, 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 207, nrs. 644-646; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 333; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 229, nr. 418. Voor Frankrijk, zie: artikel 953 CC; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 570, nr. 1801; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 514, nr. 1067; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 241-242, nr. 1626.

⁵⁹ Voor België, zie: G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 132, nr. 6; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304 en 412, nr. 306; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 51, nr. 21; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1824, nr. 1682 en 1827-1828, nr. 1687; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 81-84, nrs. 255-264; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 61-62, nr. 28 en 69-70, nr. 36; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 886, nr. 1990; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 187, nr. 270, eerste streepje; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 583, nr. 960; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 226-227, nr. 411; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 883, nr. 1464; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen,

Intersentia, 2010, 1193, nr. 2359; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 558, nr. 839. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 30 november 1982, *Bull. civ.* 1982, I, 294, nr. 344, D. 1983, 195, noot G. MORIN en *RTD civ.* 1983, 578, noot PATARIN; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 849, nr. 1056; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 905, nr. 066-51; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 549, nr. 1763; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamentale*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 227, nr. 183, a); D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 507, nr. 1053; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 272, nr. 3850; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 58; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 187, nr. 301.

⁶⁰ Een conjunctieve ouderlijke boedelverdeling is opgesteld door beide ouders, waarbij zij ook de goederen uit hun gemeenschappelijk vermogen anticipatief verdelen. Een cumulatieve ouderlijke boedelverdeling houdt in dat de langstlevende echtgenoot in zijn ouderlijke boedelverdeling ook de goederen van de vooroverleden echtgenoot betreft. Voor meer informatie hierover, zie voor België: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 132-133, nr. 7; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 410-412, nr. 306; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1820-1822, nr. 1679; H. DE DECKER, “Geldigheid en doelmatigheid van de testamentaire ascendentenverdeling die betrekking heeft op goederen, deel uitmaken van het gemeenschappelijk vermogen”, *T.Not.* 1987, 82-92; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1189-1190, nr. 2350. Voor Frankrijk, zie: artikelen 1076-1 en 1077-2, tweede lid, tweede zin CC; Cass. fr. 9 december 2009, nr. 08-18.677, www.legifrance.gouv.fr; J. LEAUTE, “Les partages conjonctifs d’ascendants”, *JCP* 1951, I, 924; J. PATARIN, “Donation-partage conjonctive au profit d’enfants communs et d’enfants d’un précédent mariage: nullité de la donation portant indistinctement sur les biens des deux époux”, *RTD civ.* 1982, 646-647, nr. 6; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 549-554, nrs. 1764-1771 en 575-577, nrs. 1810-1811; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 272-273, nrs. 3855-3856, 274, nr. 3871 en 295-300, nrs. 4050-4080; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 239-241, nrs. 1620-1621; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 57-58.

⁶¹ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1828, nr. 1689; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 67-68, nr. 33; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 582-583, nr. 961; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 225, nr. 409; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 882, nr. 1461; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1189-1190, nr. 2350 en 1193, nr. 2363; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 558, nr. 839. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 906, nr. 066-55; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamentale*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 228, nr. 183, b); P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 507, nr. 1054 en 508, nr. 1056; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 187, nr. 301.

GRONDVEREISTEN TESTAMENT – Een testament is een eenzijdige rechtshandeling⁶² en behoeft dan ook geenszins de toestemming van de kinderen.⁶³ De ouder kan een ouderlijke boedelverdeling via testament, net zoals een gemeenrechtelijk testament, daarom op elk ogenblik herroepen.⁶⁴ De kinderen behouden wel het optierecht om de nalatenschap van de ouder zuiver te aanvaarden, te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving of te verwerpen.⁶⁵ Indien een kind de ouderlijke boedelverdeling via testament verwerpt, kan het echter zowel in België als in Frankrijk geen nieuwe verdeling vorderen.⁶⁶ Daarnaast kan een ouderlijke boedelverdeling via

⁶² Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 143, nr. 464; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 582, nr. 959. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 863, nr. 1081; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 502, nr. 1040.

⁶³ Voor België, zie: J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 582, nr. 960. Voor Frankrijk, zie: É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 245, nr. 1635.

⁶⁴ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 131, nr. 5; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 47, nr. 13; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1831, nr. 1692, 3e en 1851-1852, nr. 1706; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 144, nr. 120; F. BUYSENS, “Topic 14: Ascendentenverdeling” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate planning*, V, *Vermogensplanning met Effect na Overlijden: Erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (69) 69, nr. 105 en 70-71, nr. 107-110; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 887, nr. 1472; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 238, nr. 148, a. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 865, nr. 1086; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine* in *Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 920, nr. 067-43; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 534, nr. 1740, 2e en 570, nr. 1802; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités* in *Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 230, nr. 186; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 244, nr. 1632 en 246, nr. 1638; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 12 en 58; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 409, nr. 858.

⁶⁵ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1852, nr. 1707, b); R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 888, nr. 1473; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 76. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 865, nr. 1086; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 246-247, nr. 1639.

⁶⁶ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1852, nr. 1707, b); M. PUELINCKX-COENE, “Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1994, III, (1846) 1848-1849, nr. 467; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 889, nr. 1999; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 183, nr. 265; F. BUYSENS,

testament, in tegenstelling tot een ouderlijke boedelverdeling via schenking, ook toekomstige goederen bevatten.⁶⁷ Ten slotte is het belangrijk op te merken dat een conjunctieve of een cumulatieve ouderlijke boedelverdeling niet verwezenlijkt kan worden via een testament.⁶⁸ De artikelen 968 BW en 968

“Topic 14: Ascendentenverdeling” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate planning, V, Vermogensplanning met Effect na Overlijden: Erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (69) 69, nr. 105; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht, II, Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 78; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 228, nr. 413; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 888, nr. 1473; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1195-1196, nr. 2368; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 76. Voor Frankrijk, zie: artikel 1079 CC; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 865, nr. 1086; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 536, nr. 1744 en 571, nr. 1803; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 230, nr. 187; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 221, nr. 302; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 515, nr. 1069; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 351, nr. 4805; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 247, nr. 1639; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 12; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 189, nr. 302; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 410, nr. 860.

⁶⁷ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 133, nr. 8; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge, VIII₂, Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1824, nr. 1682; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 61-62, nr. 28 en 133, nr. 104; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 188, nr. 271; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 226-227, nr. 411; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1193, nr. 2359. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 863-864, nr. 1083; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classer, 1999, 919, nr. 067-37; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 549, nr. 1763; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 507, nr. 1053; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 244, nr. 1632 en 245, nr. 1636; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 188, nr. 302; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 410, nr. 859.

⁶⁸ Voor België, zie: A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 407-408, nr. 304; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge, VIII₂, Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1831, nr. 1692, 2°; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 67-68, nr. 33 en 137, nr. 110; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 582, nr. 959; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*,

CC verbieden immers uitdrukkelijk gemeenschappelijke testamenten.⁶⁹ Deze ouderlijke boedelverdelingen zullen dus noodzakelijk via een schenking moeten gebeuren.⁷⁰

c. Gevolgen

OUDERLIJKE BOEDELVERDELING VIA SCHENKING – Net zoals bij een gemeenrechtelijke schenking kunnen de kinderen reeds tijdens het leven van de ouder opkomen tegen een ouderlijke boedelverdeling via schenking die de vorm- of grondvereisten niet naleeft.⁷¹ De verjaringstermijn van de nietigheidsvordering bedraagt in België 10 jaar en in Frankrijk 5 jaar, te rekenen vanaf het opstellen van de schenking.⁷² Tijdens het leven van de ouder is deze nietigheid absoluut.⁷³ Een bevestiging van een nietige ouderlijke

Antwerpen, Intersentia, 2010, 887, nr. 1471; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 563, nr. 846. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 864, nr. 1083; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 920, nr. 067-44; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 553-554, nrs. 1170-1171; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 230, nr. 186; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 510, nr. 1061; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 350, nr. 4802; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 245, nr. 1636; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 11; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 188, nr. 302; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 409, nr. 858.

⁶⁹ Voor België, zie: Cass. 26 juni 1953, *Pas.* 1953, I, 862; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 140-141, nrs. 454-457; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 188-189, nr. 271; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2363; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 563, nr. 846; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 72. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 920, nr. 067-44; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 553, nr. 1170.

⁷⁰ Zie eerder.

⁷¹ Cass. 7 augustus 1845, *Pas.* 1846, I, 144; Cass. 4 juli 1851, *Pas.* 1851, I, 345; Brussel 24 juli 1843, *Pas.* 1845, II, 223; Luik 20 juli 1850, *Pas.* 1850, II, 290; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 276, nr. 871.

⁷² Voor België, zie: artikel 1304 BW; Cass. 7 augustus 1845, *Pas.* 1846, I, 144; Cass. 4 juli 1851, *Pas.* 1851, I, 345; Brussel 24 juli 1843, *Pas.* 1845, II, 223; Luik 20 juli 1850, *Pas.* 1850, II, 290; Brussel 30 mei 1967, *Rev.prat.not.b.* 1967, 281; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 148, nr. 487. Voor Frankrijk, zie: artikel 1304 CC; Cass. fr. 3 februari 2010, nr. 08-18.196, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit.

⁷³ Voor België, zie: artikel 1339 BW; Brussel 30 mei 1967, *Rev.prat.not.b.* 1967, 281; Rb. Tongeren 1 februari 1991, *TBBR* 1992, 435; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 50, nr. 19; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1826, nr. 1685, D., 1°; G. BAERT,

boedelverdeling via schenking is dus niet mogelijk indien de ouder nog in leven is.⁷⁴ De ouder kan in dat geval enkel een nieuwe ouderlijke boedelverdeling opstellen.⁷⁵ Bij het overvallen van de nalatenschap wordt de nietigheid daarentegen relatief.⁷⁶ De kinderen kunnen de nietige ouderlijke boedelverdeling dus wel bevestigen na het overlijden van de ouder.⁷⁷

OUDERLIJKE BOEDELVERDELING VIA TESTAMENT – De nietigheidsvordering van een ouderlijke boedelverdeling via testament kan slechts bij het overlijden van de ouder ingesteld worden, vermits een testament pas uitwerking krijgt bij het overvallen van de nalatenschap. De verjaringstermijn bedraagt in België 30 jaar en in Frankrijk 5 jaar, ditmaal te rekenen vanaf het overvallen van de

Ouderlijke boedelverdeling in APR, Gent, Story-Scientia, 1974, 148, nr. 486 en 149, nr. 491; M. PUELINCKX-COENE, “Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, TPR 1994, III, (1846) 1847, nr. 464; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 888, nr. 1996; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 883, nr. 1462; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2365; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 176-177, nr. 12. Voor Frankrijk, zie: artikel 1339 CC; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 564, nr. 1789.

⁷⁴ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in APR, Gent, Story-Scientia, 1974, 148, nr. 486; J. VERSTRAETE, “Erfovereenkomsten” in XXXe postuniversitaire cyclus Willy Delva 2003-04, *Familiale vermogensplanning*, Mechelen, Kluwer, 2004, (75) 126, nr. 58; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 604, nr. 1000.

⁷⁵ Voor België, zie: Luik 6 april 1927, *JL* 1927, 289, *RNB* 1928, 238 en *Pas.* 1928, II, 20; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 604, nr. 1000. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 5 januari 1846, *S.* 1846, I, 122; Bastia 10 april 1854, *D.* 1854, II, 216 en *S.* 1854, II, 236, noot DEVILLENEUVE.

⁷⁶ Cass. 4 juli 1851, *Pas.* 1851, I, 345; Brussel 30 mei 1967, *Rev.prat.not.b.* 1967, 281; Rb. Tongeren 1 februari 1991, *TBBR* 1992, 435; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 50, nr. 19; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1826, nr. 1685, A., 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in APR, Gent, Story-Scientia, 1974, 148, nr. 486 en 149, nr. 491; M. PUELINCKX-COENE, “Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, TPR 1994, III, (1846) 1847, nr. 464; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 888, nr. 1996; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 883, nr. 1462; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1194, nr. 2365; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 176-177, nr. 12.

⁷⁷ Voor België, zie: artikel 1340 BW; Cass. 4 juli 1851, *Pas.* 1851, I, 345; Rb. Tongeren 1 februari 1991, *TBBR* 1992, 435; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1827, nr. 1685, D., 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in APR, Gent, Story-Scientia, 1974, 148, nr. 486. Voor Frankrijk, zie: artikel 1340 CC; Bastia 10 april 1854, *D.* 1854, II, 216 en *S.* 1854, II, 236, noot DEVILLENEUVE.

nalatenschap van de ouder.⁷⁸ Over het algemeen wordt aangenomen dat deze nietigheid relatief is, omdat de ouder reeds overleden is. Na het overlijden van de ouder kunnen de kinderen de nietige ouderlijke boedelverdeling dus bevestigen.⁷⁹ Tijdens het leven van de ouder is bevestiging van een nietige ouderlijke boedelverdeling via testament echter niet mogelijk en kan de ouder enkel een nieuw testament opstellen.⁸⁰

GEVOLGEN NIETIGHEID – De nietigheid van een ouderlijke boedelverdeling heeft tot gevolg dat de kinderen de goederen die ze ontvangen hebben, moeten teruggeven in de staat op het moment van de schenking of van de uitwerking van het testament.⁸¹ Ook derden die de goederen te goeder trouw ontvingen, ondervinden dus de gevolgen van de nietigheid.⁸²

3.1.2. Wilsgebreken, gebreken in bekwaamheid, ongeoorloofd voorwerp of ongeloorloofde oorzaak

a. Wilsgebreken

WILSGEBREKEN – Uiteraard geldt de gemeenrechtelijke leer inzake wilsgebreken⁸³ ook bij een ouderlijke boedelverdeling. De ouderlijke boedelverdeling kan met andere woorden nietig verklaard worden wegens dwaling, bedrog of geweld.⁸⁴ Voor benadeling bevat artikel 1079 BW in België een bijzondere regeling.⁸⁵

⁷⁸ Voor België, zie: artikel 2262 BW; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 149, nr. 492. Voor Frankrijk, zie: artikel 2224 CC.

⁷⁹ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 149, nr. 491. Voor Frankrijk, zie: Rb. Bourg 9 juni 1921, *RNB* 1922, 318.

⁸⁰ J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 604, nr. 999.

⁸¹ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 276, nr. 873.

⁸² G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 276, nr. 873.

⁸³ Voor België, zie: artikel 1109 BW e.v. Voor Frankrijk, zie: artikel 1109 CC e.v.

⁸⁴ Voor België, zie: Bergen 28 oktober 1997, *RNB* 2001, 395; Bergen 28 oktober 1998, *Rev.trim.dr.fam.* 1999, 159; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 68, nr. 47; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 275-276, nrs. 867-869; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 148, nr. 130; G. DECLERCK en G. DEKNUDT, “Erfrecht” in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (107) 136. Voor Frankrijk, zie: Lyon 30 augustus 1848, *D.* 1849, II, 57 en *S.* 1849, II, 7; Alger 17 maart 1949, *JCP* 1949, II, 5157, noot BECQUÉ; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 285-286, nr. 3970; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 61; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 411, nr. 861.

⁸⁵ Zie verder.

b. Gebrek in bekwaamheid, ongeoorloofd voorwerp of ongeoorloofde oorzaak

ARTIKELEN 1108 BW EN 1108 CC – Overeenkomstig artikel 1108 BW en artikel 1108 CC moet elke contracterende partij die verbintenissen opneemt, hiertoe bekwaam zijn⁸⁶ en moet er een geoorloofd voorwerp en een geoorloofde oorzaak voor een verbintenis zijn.⁸⁷ De ouderlijke boedelverdeling mag aan deze principes vanzelfsprekend geen afstand doen.

c. Gevolgen

AARD NIETIGHEID – De nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling op grond van een wilsgebrek is net zoals in het gemeen recht relatief. Zij is dus te allen tijde vatbaar voor bevestiging.⁸⁸ Bij een gebrek in de bekwaamheid, een ongeoorloofd voorwerp of een ongeoorloofde oorzaak zal de nietigheid ofwel relatief, ofwel absoluut zijn, afhankelijk van het feit of de geschonden bepaling van openbare orde is of slechts van dwingend recht.⁸⁹

VERJARINGSTERMIJN – De verjaringstermijn bedraagt 10 jaar in België en 5 jaar in Frankrijk.⁹⁰ Zij begint bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking te lopen vanaf het opstellen van de akte van schenking en bij een ouderlijke boedelverdeling via testament vanaf het opvallen van de nalatenschap.

⁸⁶ Voor België, zie: L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 68, nr. 47; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1827, nr. 1686; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 148, nr. 130; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 883, nr. 1463. Voor Frankrijk, zie: F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 851, nr. 1059 en 864, nr. 1084; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 904, nr. 066-45; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 542, nr. 1752 en 546-547, nr. 1758-1759; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 510, nr. 1060 en nr. 1061; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 269, nr. 3823 en 351, nr. 4807; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 235, nr. 1609 en nr. 1610 en 245, nr. 1634; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 411, nr. 861.

⁸⁷ J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 148, nr. 130; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 229, nr. 417.

⁸⁸ S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, Brugge, die Keure, 2005, 77, nr. 100; W. VAN GERVEN en S. COVEMAERKER, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 116.

⁸⁹ Voor België, zie: S. STIJNS, *Verbintenissenrecht*, Brugge, die Keure, 2005, 100, nr. 137 en 108-109, nr. 150; W. VAN GERVEN en S. COVEMAERKER, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 132, 135-136 en 142-143. Voor Frankrijk, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 547, nr. 1760.

⁹⁰ Voor België, zie: artikel 1304 BW. Voor Frankrijk, zie: artikel 1304 CC.

3.2. NIETIGHEID WEGENS OVERSLAAN VAN EEN KIND

3.2.1. Algemeen

BELGISCH EN FRANS RECHT – Artikel 1078 BW bepaalt: “*Indien de verdeling niet gemaakt is tussen alle kinderen die ten tijde van het overlijden in leven zijn, en de afstammelingen van de vooroverleden kinderen, is de ganse verdeling nietig. Een nieuwe verdeling in de wettelijke vorm kan worden gevorderd door de kinderen of afstammelingen die daarbij niets gekregen hebben, of zelfs door degenen tussen wie de verdeling gemaakt is.*” Het is een omstreden nietigheidsgrond in het Belgische recht, omdat het een ouderlijke boedelverdeling zeer onzeker kan maken, bijvoorbeeld indien de ouder na het opstellen ervan nog een kind krijgt. De Franse wetgever heeft deze nietigheidsgrond daarom in 1971 afgeschaft.⁹¹ Men heeft er wel voorzien in een andere sanctiemogelijkheid, namelijk de gemeenrechtelijke vordering tot inkorting.⁹²

3.2.2. Voorwaarden

a. Een kind

ENKEL KINDEREN – Enkel een kind kan zich beroepen op artikel 1078 BW.⁹³ Daarmee worden zowel het overgeslagen kind, als de niet-overgeslagen kinderen bedoeld.⁹⁴ De vordering tot nietigverklaring staat met andere

⁹¹ Loi n° 71-523 du 3 juillet 1971 modifiant certaines dispositions du code civil relatives aux rapports à succession, à la réduction des libéralités excédant la quotité disponible et à la nullité, à la rescision pour lésion et à la réduction dans les partages d'ascendants. Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: J. SACE, *Le partage d'ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 151, nr. 135. Voor Franse rechtsleer hierover, zie: M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil: les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 852, nr. 1062; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 918, nr. 067-35; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745 en 543, nr. 1755; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 513, nr. 1066; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 239, nr. 1619; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 189, nr. 303.

⁹² Artikel 1077-1 CC; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°. Zie ook verder.

⁹³ Voor België, zie: R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1477. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Caen 10 mei 1852, *D.* 1853, II, 185 en *S.* 1853, II, 74, noot C. CHAUVIN.

⁹⁴ Artikel 1078, tweede zin BW; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1855-1856, nr. 1713, *A.* en *B.*; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1477; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze*

woorden niet open voor de ouder, zijn echtgenoot of wettelijk samenwonende partner en andere derden.⁹⁵ De *ratio legis* daarvoor is dat enkel kinderen kunnen worden begrepen in een ouderlijke boedelverdeling, waardoor ook enkel zij de nietigheid ervan kunnen vorderen indien één van hen wordt overgeslagen.⁹⁶ In Frankrijk kan een ouder echter al zijn erfgenamen en soms zelfs derden in de ouderlijke boedelverdeling betrekken.⁹⁷ Daarom kan ook elke erfgenaam of elke begunstigde derde er zich beroepen op de vordering tot inkorting indien hij overgeslagen werd en zijn reserve aangetast is.

b. Een overgeslagen kind

BEOORDELING BIJ OPENVALLLEN NALATENSCHAP – Ten tweede is het vereist dat er daadwerkelijk een kind werd overgeslagen in de ouderlijke boedelverdeling. Om dat na te gaan, moet men zich plaatsen op het moment van het openvallen van de nalatenschap.⁹⁸ In Frankrijk moet men niet enkel de kinderen, maar ook andere erfgenamen en eventueel derden beschouwen om te bepalen of een erfgenaam overgeslagen werd.

NOG NIET VERWEKTE KINDEREN – Bovendien kan het zijn dat de ouder na het opstellen van de ouderlijke boedelverdeling nog een kind krijgt. Ook dat kind kan de nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling vorderen omdat hij erin

commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 137, nr. 8.

⁹⁵ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1856, nr. 1713, C.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 284, nr. 901; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 58, nr. 26; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1477; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 137-138, nrs. 9-10.

⁹⁶ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1853, nr. 1710.

⁹⁷ Zie eerder.

⁹⁸ Voor België, zie: Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1855, nr. 1712; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 281, nr. 889; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 56-57, nr. 25 en 154, nr. 139; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 329; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 226, nr. 410; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 173, nr. 5; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 134, nr. 2. Voor Frankrijk, zie: M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 543, nr. 1754.

werd overgeslagen.⁹⁹ In Frankrijk bepaalt artikel 1077-2, derde lid CC uitdrukkelijk dat de overgeslagen erfgenaam die nog niet verwekt was bij het opstellen van de ouderlijke boedelverdeling, zijn volledige erfdeel kan opeisen.¹⁰⁰ In dat geval bestaat de sanctie in Frankrijk dus niet uit een vordering tot inkorting, maar uit een vordering tot opeising van het erfdeel.

c. Een erfgenaam

KIND ALS ERFGENAAM – Opdat een kind in een ouderlijke boedelverdeling kan overgeslagen worden, moet dat kind effectief tot de nalatenschap van de ouder geroepen zijn. Het kind moet met andere woorden een erfgenaam zijn.¹⁰¹ Dat is niet het geval indien het kind erfonwaardig is of indien het de nalatenschap van de ouder verworpen heeft.¹⁰² Dat geldt ook in het Franse recht, met dien verstande dat deze voorwaarde ook wordt opgelegd aan erfgenamen die geen kinderen zijn en in bepaalde gevallen aan derden.

NIET-KIND ALS ERFGENAAM – Een erfgenaam die geen kind is van de ouder kan in België de ouderlijke boedelverdeling niet laten nietig verklaren indien

⁹⁹ G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 137-138, nr. 19; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 488, nr. 1204; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 889, nr. 2002.

¹⁰⁰ Nouméa 30 augustus 2012, nr. 11/00137, www.legifrance.gouv.fr; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d’examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 860-861, nr. 1076-1077; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 595-599, nrs. 1843-1847; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 229, nr. 184; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 288, nr. 3983; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 242, nr. 1627; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 189, nr. 303; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrenois, Lextenso éditions, 2010, 358-359; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 413, nr. 867.

¹⁰¹ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 137-138, nr. 19; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 282, nrs. 894-896; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 135, nr. 5. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Colmar 20 februari 1867, *D.* 1867, II, 42 en *S.* 1867, II, 209.

¹⁰² Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 133, nr. 100; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 282, nr. 894; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 135, nr. 5; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 77.

hij erin werd overgeslagen.¹⁰³ Enkel kinderen genieten immers van de bescherming van artikel 1078 BW. Een reservataire erfgenaam die geen kind is, kan natuurlijk wel steeds een gemeenschappelijke vordering tot inkorting instellen indien zijn reserve is aangetast.¹⁰⁴ Deze regeling voor niet-kinderen is anders in het Franse recht. Omdat een ouderlijke boedelverdeling daar ook kan opgesteld worden ten behoeve van erfgenamen die geen kinderen van de opsteller zijn of in bepaalde gevallen ten behoeve van derden, kan die erfgenaam of die derde zich ook beroepen op de specifieke sanctie uit het Franse recht indien hij wordt overgeslagen.

3.2.3. Gevolgen

NIETIGHEID VOLLEDIGE OUDERLIJKE BOEDELVERDELING – In België is de hele ouderlijke boedelverdeling nietig indien een kind werd overgeslagen.¹⁰⁵ De kinderen kunnen dan ook eisen dat de ouder een nieuwe ouderlijke boedelverdeling opstelt.¹⁰⁶ Deze sanctie is erg verregaand en is één van de knelpunten van de Belgische ouderlijke boedelverdeling. Vaak is het immers geenszins de bedoeling van de ouder om een kind over te slaan, maar is zij bijvoorbeeld het gevolg van een later verwekt, geadopteerd of opgedoken kind of van het feit dat het kind de ouderlijke boedelverdeling verworpen heeft. In Frankrijk heeft de wetgever de sanctie daarom beperkt in artikel 1077-2 CC. De overgeslagen erfgenaam kan er enkel zijn reserve opeisen via een vordering tot inkorting, maar kan niet de hele ouderlijke boedelverdeling laten nietig verklaren.¹⁰⁷ Als voorwaarde geldt wel dat er in de nalatenschap geen goederen

¹⁰³ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1855, nr. 1711, C.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 283, nr. 899.

¹⁰⁴ Artikel 920 BW e.v.

¹⁰⁵ Voor België, zie: artikel 1078, eerste zin BW; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 138, nr. 21; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 406, nr. 302; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 277, nr. 876; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 585-586, nr. 966-967. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 6 augustus 1884, D. 1885, I, 49, noot MÉRIGNAC en S. 1885, I, 369; Riom 14 december 1886, D. 1888, II, 21 en S. 1888, II, 158.

¹⁰⁶ Voor België, zie: artikel 1078, tweede zin BW; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 138, nr. 21; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 406, nr. 302; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 69-70, nr. 50; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 277, nr. 876; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 889-890, nr. 2003; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 85. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Colmar 20 februari 1867, D. 1867, II, 42 en S. 1867, II, 209; Bourges 11 december 1912, *RTD civ.* 1913, 648, noot J. HÉMARD.

¹⁰⁷ Cass. fr. 4 november 1981, *Bull. civ.* 1981, I, 279, nr. 330 en www.dalloz.fr; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 858-860, nr. 1072-

meer zitten die toelaten de reserve van de overgeslagen erfgenaam op te vullen.¹⁰⁸ Bovendien kan een kind dat nog niet verwekt is op het moment van het opstellen van de ouderlijke boedelverdeling, er zijn volledig erfdeel opeisen.¹⁰⁹

AARD NIETIGHEID – Over de aard van de nietigheid van artikel 1078 BW bestaat er discussie in de Belgische rechtsleer en de rechtspraak.¹¹⁰ De klassieke visie gaat ervan uit dat de nietigheid absoluut is, vermits het opstellen van een ouderlijke boedelverdeling de openbare orde zou raken.¹¹¹ Een andere strekking sanctioneert het overslaan van een kind met een relatieve nietigheid, omdat de nietigheid enkel de private belangen van het overgeslagen kind wil beschermen.¹¹² Om die laatste reden lijkt mij dat er inderdaad slechts een relatieve nietigheid voorligt, waarbij het overgeslagen kind de nietige ouderlijke boedelverdeling dus kan bevestigen na het openvallen van de nalatenschap.

AARD VORDERING – In België moet het overgeslagen kind de nietigheidsvordering uit artikel 1078 BW instellen tegen alle personen die tot de nalatenschap van de ouder geroepen zijn.¹¹³ Zoals eerder vermeld, is de Franse sanctie voor het overslaan van een erfgenaam waarbij diens reserve

1075; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 543, nr. 1755; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 287-288, nrs. 3974-3977.

¹⁰⁸ Cass. fr. 23 februari 1954, *D.* 1954, 273; Cass. fr. 4 november 1981, *Bull. civ.* 1981, I, 279, nr. 330 en www.dalloz.fr; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 859, nr. 1074; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 543, nr. 1755; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 513, nr. 1066; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 288, nr. 3977; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrénois, Lextenso éditions, 2010, 355-356.

¹⁰⁹ Artikel 1077-2, derde lid CC. Zie eerder.

¹¹⁰ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 278-280, nrs. 878-884; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 57, nr. 26 en 152-154, nr. 138.

¹¹¹ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 128-129, nr. 95; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1856, nr. 1713, D., 1°.

¹¹² Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 279, nr. 882; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 889-890, nr. 2003; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1196, nr. 2372. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Caen 10 mei 1852, *D.* 1853, II, 185 en *S.* 1853, II, 74, noot C. CHAUVIN; Bourges 11 december 1912, *RTD civ.* 1913, 648, noot J. HÉMARD.

¹¹³ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 281, nr. 887 en 284, nr. 903; B. VERDICKT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testaments. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* in *Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 139, nr. 11.

wordt aangetast, een vordering tot inkorting. Zij wordt dus ingesteld tegen de erfgenamen of derden die te veel ontvangen hebben. Zowel in België als in Frankrijk kan de vordering slechts ingesteld worden bij het openvallen van de nalatenschap, dus bij het overlijden van de ouder.¹¹⁴ De vordering verjaart in België pas na 30 jaar, te rekenen vanaf het openvallen van de nalatenschap.¹¹⁵ Deze lange termijn wordt als zeer belemmerend ondervonden omdat de onzekerheid, die op zichzelf al nadelig is, zo te lang blijft bestaan. In Frankrijk heeft artikel 1077-2, tweede lid, tweede zin CC de verjaringstermijn daarom vastgelegd op 5 jaar te rekenen vanaf het openvallen van de nalatenschap.¹¹⁶

GEVOLGEN NIETIGHEID – Indien de ouderlijke boedelverdeling in België nietig verklaard wordt wegens het overslaan van een kind, moeten de kinderen alle goederen die ze uit de ouderlijke boedelverdeling ontvangen hebben, teruggeven in hun oorspronkelijke staat.¹¹⁷ Dit geldt ook voor derden die de goederen te goeder trouw verkregen hebben van de kinderen.¹¹⁸ Het feit dat de

¹¹⁴ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 138, nr. 21; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 69, nr. 49; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1849-1850, nr. 1703, 1855, nr. 1712 en 1857, nr. 1713, D., 3°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 285, nr. 905; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 329; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1196, nr. 2372; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 179, nr. 18; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 85. Voor Frankrijk, zie: artikel 1077-2, tweede lid, eerste zin CC.

¹¹⁵ Artikel 2262 BW; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 138, nr. 21; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1857, nr. 1713, D., 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 290-291, nrs. 927-931; B. VERDICT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* in *Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 139, nr. 12.

¹¹⁶ Cass. fr. 5 juli 1989, nr. 87-16.476, www.legifrance.gouv.fr; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d’examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°.

¹¹⁷ Voor België, zie: F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 131-132, nr. 97; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 292, nr. 938 en 296-297, nr. 958; B. VERDICT, “Commentaar bij art. 1078 BW” in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* in *Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 139-140, nr. 13. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 21 juni 1882, D. 1883, I, 353 en S. 1884, I, 259; Cass. fr. 6 augustus 1884, D. 1885, I, 49, noot MÉRIGNAC en S. 1885, I, 369; Lyon 6 maart 1878, D. 1878, II, 65; Riom 14 december 1886, D. 1888, II, 21 en S. 1888, II, 158.

¹¹⁸ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1857, nr. 1713, D., 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 293-294, nrs. 939-946 en 297, nrs. 958-960; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 155-156, nr. 141;

verjaringstermijn 30 jaar bedraagt, maakt het realistisch dat de goederen uit de ouderlijke boedelverdeling vervreemd zijn, wat zorgt voor complexe afwikkelingen en voor onzekerheid bij de derde-verkrijger. Daarom ben ik er voorstander van het Franse voorbeeld te volgen en deze nietigheidsvordering te vervangen door een vordering tot inkorting, zoals later in deze verhandeling zal blijken.¹¹⁹ De gevolgen van de Franse vordering tot inkorting zullen verder worden toegelicht.

3.3. NIETIGHEID WEGENS BENADELING VOOR MEER DAN ÉÉN VIERDE

3.3.1. Algemeen

BELGISCH EN FRANS RECHT – Volgens artikel 1079, eerste lid BW kan een ouderlijke boedelverdeling worden aangevochten wegens benadeling voor meer dan één vierde. Deze nietigheidsgrond is erg belemmerend voor een ouder die een ouderlijke boedelverdeling wil opstellen. De waarde van de kavels wordt in het Belgische recht immers pas bepaald bij het openvallen van de nalatenschap.¹²⁰ Daardoor kunnen bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking oorspronkelijk gelijke kavels toch nog aangevochten worden wegens benadeling voor meer dan één vierde indien er waardeschommelingen gebeurd zijn. In Frankrijk worden de kavels in principe echter gewaardeerd op het moment van het opstellen van de akte bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking en op het moment van het openvallen van de nalatenschap bij een ouderlijke boedelverdeling via testament.¹²¹ Bovendien is de nietigheidsgrond wegens benadeling voor meer dan één vierde er afgeschaft in 1971.¹²² Ook in het Belgische recht bestaan er grote twijfels omtrent de houdbaarheid van deze nietigheidsgrond.¹²³

B. VERDICKT, "Commentaar bij art. 1078 BW" in M. COENE, J. DU MONGH en N. GEELHAND, *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer in Commentaren met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 40 (28 april 2011), (133) 140, nr. 14. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 22 augustus 1877, *D.* 1877, I, 481 en *S.* 1878, I, 145; Cass. fr. 21 juni 1882, *D.* 1883, I, 353 en *S.* 1884, I, 259; Montpellier 10 januari 1878, *S.* 1878, II, 313, noot J.-E. LABBÉ; Lyon 6 maart 1878, *D.* 1878, II, 65; Riom 14 december 1886, *D.* 1888, II, 21 en *S.* 1888, II, 158.

¹¹⁹ Zie verder.

¹²⁰ Zie verder.

¹²¹ Zie verder.

¹²² Loi n° 71-523 du 3 juillet 1971 modifiant certaines dispositions du code civil relatives aux rapports à succession, à la réduction des libéralités excédant la quotité disponible et à la nullité, à la rescision pour lésion et à la réduction dans les partages d'ascendants; vroeger vastgelegd in artikel 1075-1 CC, nu in artikel 1075-3 CC. Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 151, nr. 135. Voor Franse rechtsleer hierover, zie: M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil: les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 852, nr. 1063; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745 en 562, nr. 1785; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; P. MALAURIE, *Cours de droit*

3.3.2. Voorwaarden

BENADELING VOOR MEER DAN ÉÉN VIERDE – De ouderlijke boedelverdeling kan enkel aangevochten worden op grond van benadeling indien die groter is dan één vierde. Een benadeling kleiner dan één vierde is dus geoorloofd.¹²⁴ De wetgever ging er daarbij van uit dat de ouder zijn kinderen gelijke kavels wilt toebedelen, maar dat een volstreekte gelijkheid bijna onmogelijk is.¹²⁵ Toch kan dit middel aangewend worden om een kind te bevoordelen ten opzichte van een ander.¹²⁶

MINSTENS DRIE VIERDEN VAN ERFRECHTELIJKE KAVEL – Om te bepalen of er een benadeling voor meer dan één vierde is, wordt nagegaan of het kind minstens drie vierden van de kavel waartoe hij erfgerechtigd is, gekregen heeft.¹²⁷ Indien dat niet het geval is, staat de vordering van artikel 1079, eerste lid BW open.

civil, Les successions – Les libéralités, Parijs, Defrénois, 2004, 520, nr. 1076; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 239, nr. 1619; J. MAURY, *Successions et libéralités*, Parijs, Litec, 2009, 189, nr. 303; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 411, nr. 862.

¹²³ Zie verder.

¹²⁴ Voor België, zie: Cass. 18 april 1901, *Pas.* 1901, I, 194; P. THUYSBAERT, “Partage d’ascendant. Peut-on prévenir les actions contre le partage d’ascendant?”, *Ann.not.* 1957, (53) 90-91; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1840, nr. 1698, B. en 1857-1858, nr. 1714, 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 299, nr. 969 en 301, nr. 975; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 156-157, nr. 143; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 220; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 938-939, nr. 1001. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidgrond, zie: Cass. fr. 20 december 1847, *D.* 1848, I, 14 en S. 1848, I, 231; Cass. fr. 30 juni 1852, *D.* 1854, I, 434 en S. 1852, I, 735; Cass. fr. 25 februari 1878, *D.* 1878, I, 449 en S. 1881, I, 73; Orléans 27 december 1856, *D.* 1858, II, 77 en S. 1858, II, 253; Poitiers 23 januari 1905, *D.* 1905, II, 169.

¹²⁵ Cass. 1 juni 2007, *Arr.Cass.* 2007, II, 1179, *Pas.* 2007, II, 1054, *Rev.trim.dr.fam.* 2007, II, 1304, *Rev.trim.dr.fam.* 2010, I, 395, in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 453, nr. 170 en in R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 255-256; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 70, nr. 51; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 299, nr. 969 en 301-302, nr. 977; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2373; K. VANWINKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 431, nr. 1184.

¹²⁶ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1840, nr. 1698, B.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 302, nr. 979.

¹²⁷ Luik 2 december 1941, *Pas.* 1942, II, 64 en *RNB* 1943, 521, noot J.B.; Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 301, nr. 975; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890-891, nr. 2005; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal*

AANTASTING VAN DE RESERVE – De ouderlijke boedelverdeling kan aangevochten worden wegens benadeling voor meer dan één vierde, zelfs indien de reserve van het benadeelde kind wordt gerespecteerd.¹²⁸ Ook het omgekeerde is echter waar: de ouderlijke boedelverdeling kan aangevochten worden wegens aantasting van de reserve, terwijl er geen benadeling voor meer dan één vierde voorligt.¹²⁹ Deze twee aanvechtingsmogelijkheden moeten dus goed onderscheiden worden.

3.3.3. Berekening van de benadering

a. Basis voor berekening benadeling

GOEDEREN IN DE OUDERLIJKE BOEDELVERDELING – Enkel de goederen die in de ouderlijke boedelverdeling begrepen zijn, gelden als basis om de mogelijke benadeling te berekenen.¹³⁰ Indien er meerdere opeenvolgende ouderlijke

vermogensbeheer, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 189, nr. 274; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 586-587, nr. 969; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1478; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2374; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 179, nr. 19; C. DECLERCK en G. DEKNUDT, “Erfrecht” in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (107) 136; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 220; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 939, nr. 1001.

¹²⁸ Voor België, zie: G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 139-140, nr. 23; P. THUYSBAERT, “Partage d’ascendant. Peut-on prévenir les actions contre le partage d’ascendant?”, *Ann.not.* 1957, (53) 90-91; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1836-1837, nr. 1695, a); G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 303-304, nr. 984. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Nîmes 7 april 1856, *D.* 1857, II, 43; Orléans 27 december 1856, *D.* 1858, II, 77 en S. 1858, II, 253; Bordeaux 17 december 1875, *D.* 1877, II, 211.

¹²⁹ Voor België, zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1837, nr. 1695, b); G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 304, nr. 985; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 941, nr. 1004. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Nîmes 7 april 1856, *D.* 1857, II, 43; Orléans 27 december 1856, *D.* 1858, II, 77 en S. 1858, II, 253; Bordeaux 17 december 1875, *D.* 1877, II, 211.

¹³⁰ Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 137-139, nr. 107; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 139, nr. 22; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 418, nr. 313, 3°; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 72, nr. 53; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1841, nr. 1698, D.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 306, nr. 993; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 157-158, nr. 144 en 160, nr. 147, b); W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN,

boedelverdelingen hebben plaatsgevonden, moeten zij samen bekeken worden.¹³¹

b. Waarderingsdatum goederen

GOEDEREN GEWAARDEERD OP MOMENT OPENVALLEN NALATENSCHAP – De waarde van de goederen uit de ouderlijke boedelverdeling wordt in België bepaald op het moment van het openvallen van de nalatenschap.¹³² Voor een

Inleiding tot het familiaal vermogensrecht, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2006; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198, nr. 2375; E. SWAENPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 220; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 939, nr. 1001; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 86.

¹³¹ Voor België, zie: F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 139, nr. 108; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 139, nr. 22; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 72, nr. 53; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 307, nr. 997; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2006; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198, nr. 2375; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 939, nr. 1001. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidgrond, zie: Cass. fr. 18 december 1854, *D.* 1855, I, 55 en S. 1855, I, 572; Limoges 18 oktober 1930, *S.* 1931, II, 170.

¹³² Artikel 890 BW; Cass. 5 oktober 1944, *JT* 1944-45, 111, noot R. PIRET, *Rec.gén.enr.not.* 1945, 172, nr. 18496 en *Rev.prat.not.b.* 1945, 34; Luik 25 januari 1924, *JL* 1924, 225; Luik 6 april 1927, *JL* 1927, 289, *RNB* 1928, 238 en *Pas.* 1928, II, 20; Gent 24 april 1947, *RW* 1946-47, 1071; Brussel 27 juni 1955, *Pas.* 1957, II, 26; Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Gent 18 december 1962, *T.Not.* 1963-64, 118; Brussel 24 oktober 1996, *AJT* 1997-98, I, 177, noot F. LOGGHE en *RW* 1997-98, II, 852; Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; Rb. Ieper 17 februari 1932, *Pas.* 1933, III, 67; Rb. Gent 30 juni 1943, *T.Not.* 1946, 10; Rb. Brugge 10 januari 1997, *T.Not.* 1999, 136; Rb. Gent 9 december 2003, *T.Not.* 2004, 321; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 140-141, nr. 25; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 418, nr. 313, 3°; A. LE HON, “La donation-partage d’ascendants – procédés destinés à en assurer l’exécution de la jurisprudence réforme législative”, *Rev.prat.not.b.* 1950, (67) 78; P. THUYSBAERT, “Partage d’ascendant. Peut-on prévenir les actions contre le partage d’ascendant?”, *Ann.not.* 1957, (53) 81; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 75, nr. 56; A. MAYEUR, “Donations et testaments. Jurisprudence 1955-1970 – Le partage d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1971, (390) 394, nr. 126; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1911, nr. 1; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1841, nr. 1698, *D.* en 1859, nr. 1716; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 308, nr. 1003; P. DEMBOUR, *Les successions, donations et testaments et la cour de cassation*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1977, 218; R. DILLEMANS, *Erfrecht*, I, *Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VI, Gent, Story-Scientia, 1984, 424, nr. 189; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 160, nr. 147, a); H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1206; M. PUELINCKX-COENE, N. GEELHAND en F. BUYSENS, “Overzicht van rechtspraak (1993-1998). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1999, II, (1108) 1112, nr. 563; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr.

ouderlijke boedelverdeling via testament is dit logisch. Omdat de ouderlijke boedelverdeling in dat geval slechts uitwerking krijgt bij het openvallen van de nalatenschap, dienen de goederen ook op dat tijdstip gewaardeerd te worden.¹³³

Voor een ouderlijke boedelverdeling via schenking houdt deze waarderingsregel echter een groot gevaar in. Indien er waardeschommelingen gebeurd zijn, kunnen oorspronkelijk gelijke kavels daardoor ongelijk worden bij het openvallen van de nalatenschap.¹³⁴ Door die onzekerheid van mogelijke

2006; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 189, nr. 274; F. BUYSENS, "Topic 14: Ascendentenverdeling" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate planning, V, Vermogensplanning met Effect na Overlijden: Erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (69) 69-70, nr. 106; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 589-590, nr. 973; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 229-230, nr. 420; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1478; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198, nr. 2375; H. CASMAN, "Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst" in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 179, nr. 19; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 561, nr. 843; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 239-240, nr. 149, B; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011", *TPR* 2013, (930) 937-938, nr. 999. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 18 februari 1851, *D.* 1851, I, 294 en *S.* 1851, I, 340; Cass. fr. 15 mei 1876, *D.* 1876, I, 322 en *S.* 1876, I, 420; Cass. fr. 26 december 1876, *D.* 1877, I, 171; Cass. fr. 16 december 1878, *D.* 1879, I, 223 en *S.* 1879, I, 373; Cass. fr. 2 juli 1895, *D.* 1895, I, 511 en *S.* 1895, I, 311; Cass. fr. 15 juni 1933, *S.* 1934, I, 5; Bourges 22 december 1879, *D.* 1880, II, 118.

¹³³ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 308-309, nr. 1004; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2006; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 334; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 137, nr. 221.

¹³⁴ G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 140-141, nr. 25; G. BAERT, "De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk", *RW* 1971-72, (1911) 1911, nr. 1; R. DILLEMANS, *Erfrecht, I, Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VI, Gent, Story-Scientia, 1984, 424, nr. 189; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1206; M. PUELINCKX-COENE, "Overzicht van rechtspraak (1985-1992). Giften – De ouderlijke boedelverdeling", *TPR* 1994, III, (1846) 1850, nr. 469; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2006; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 189, nr. 274; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht, II, Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 85; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 334; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 229-230, nr. 420; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198, nr. 2375; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-

latere aanvechting staat de praktijk eerder weigerachtig tegenover een ouderlijke boedelverdeling via schenking.¹³⁵ Sommige rechtspraak en rechtsleer vinden daarom dat de waarde van de goederen op het moment van de schenking beoordeeld moet worden.¹³⁶ In Frankrijk schrijft artikel 1078 CC uitdrukkelijk een waardering op het moment van de schenking voor, indien aan een aantal voorwaarden voldaan is.¹³⁷ Zo wordt het probleem van waardeschommelingen er vermeden. Voor de staat van de goederen is ook in België echter de datum van de schenking van belang.¹³⁸ Met waardevermeerderingen of -verminderingen die hun oorsprong vinden in handelingen van het kind wordt dus geen rekening gehouden.¹³⁹

2011”, *TPR* 2013, (930) 938, nr. 999; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 85.

¹³⁵ G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1911, nr. 1; R. DILLEMANS, *Erfrecht, I, Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VI, Gent, Story-Scientia, 1984, 424, nr. 189; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 561, nr. 843.

¹³⁶ Voor België, zie: Cass. 7 augustus 1845, *Pas.* 1846, I, 144; Luik 10 juli 1928, *JL* 1928, 233; Luik 2 december 1941, *Pas.* 1942, II, 64 en *RNB* 1943, 521, noot J.B.; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 156-157, nr. 121; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 3010, nr. 1009. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidgrond, zie: Nîmes 24 december 1849, *D.* 1850, II, 132 en *S.* 1850, II, 308; Orléans 27 december 1856, *D.* 1858, II, 77 en *S.* 1858, II, 253; La Guadeloupe 3 maart 1858, *D.* 1859, II, 30 en *S.* 1859, II, 430; Agen 8 juli 1868, *S.* 1868, II, 250.

¹³⁷ Zie verder.

¹³⁸ Luik 6 april 1927, *JL* 1927, 289, *RNB* 1928, 238 en *Pas.* 1928, II, 20; Brussel 27 juni 1955, *Pas.* 1957, II, 26; Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Rb. Ieper 17 februari 1932, *Pas.* 1933, III, 67; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 76, nr. 56; A. MAYEUR, “Donations et testaments. Jurisprudence 1955-1970 – Le partage d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1971, (390) 394, nr. 126; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 309, nr. 1007; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 160, nr. 147, b); M. PUELINCKX-COENE, N. GEELHAND en F. BUYSSSENS, “Overzicht van rechtspraak (1993-1998). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1999, II, (1108) 1112, nr. 564; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 890, nr. 1478; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 179, nr. 19; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 938, nr. 999.

¹³⁹ Voor België, zie: Luik 6 april 1927, *JL* 1927, 289, *RNB* 1928, 238 en *Pas.* 1928, II, 20; Brussel 27 juni 1955, *Pas.* 1957, II, 26; Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Rb. Ieper 17 februari 1932, *Pas.* 1933, III, 67; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 309, nr. 1007; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 160, nr. 147, b); M. PUELINCKX-COENE, N. GEELHAND en F. BUYSSSENS, “Overzicht van rechtspraak (1993-1998). Giften – De ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1999, II, (1108) 1112, nr. 564. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidgrond, zie: Cass. fr. 16 december 1878, *D.* 1879, I, 223 en *S.* 1879, I, 373.

3.3.4. Gevolgen

GEVOLGEN – Indien de rechter de vordering wegens benadeling voor meer dan één vierde toestaat, is in België de hele ouderlijke boedelverdeling nietig.¹⁴⁰ Derden-verkrijgers zijn enkel beschermd indien bij de herverdeling het betrokken goed terugvalt in de kavel van het kind van wie de derde het goed heeft verkregen.¹⁴¹ Zoals eerder vermeld¹⁴², kan de Franse rechter een ouderlijke boedelverdeling niet meer nietig verklaren wegens benadeling voor meer dan één vierde. Hij kan er enkel een vordering tot inkorting wegens aantasting van de reserve toestaan.¹⁴³

AARD NIETIGHEID – In België is de nietigheid van een ouderlijke boedelverdeling wegens benadeling uit artikel 1079, eerste lid BW van dezelfde aard als die van een benadeling bij een gemeenrechtelijke verdeling uit artikel 887 BW.¹⁴⁴ Daarom is deze nietigheid ook relatief en kan zij enkel

¹⁴⁰ Cass. 1 juni 2007, *Arr.Cass.* 2007, II, 1179, *Pas.* 2007, II, 1054, *Rev.trim.dr.fam.* 2007, II, 1304, *Rev.trim.dr.fam.* 2010, I, 395, in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 453, nr. 170 en in R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 255-256; Rb. Marche-en-Famenne 14 januari 1971, *JL* 1971-72, 27; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1860, nr. 1718; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 326, nr. 1080; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 163, nr. 152; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 431, nr. 1184.

¹⁴¹ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1860, nr. 1718; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 327, nrs. 1085-1087; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 164, nr. 152; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2008; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198-1199, nr. 2377.

¹⁴² Zie eerder.

¹⁴³ Zie verder.

¹⁴⁴ Voor België, zie: Luik 2 december 1941, *Pas.* 1942, II, 64 en *RNB* 1943, 521, noot J.B.; Gent 24 april 1947, *RW* 1946-47, 1071; Gent 24 november 1954, *RW* 1954-55, 1393; Brussel 24 oktober 1996, *AJT* 1997-98, I, 177, noot F. LOGGHE en *RW* 1997-98, II, 852; Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 137, nr. 106; G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 139, nr. 22; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 418, nr. 313, 3°; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 74, nr. 55; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 299, nr. 968; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 156-157, nr. 143; H. CASMAN, *Notarieel Familierijk recht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1206; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890, nr. 2004; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2373; C. DECLERCK en G. DEKNUDT, "Erfrecht" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (107) 136; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 240, nr. 149, B. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze

door het benadeelde kind worden ingeroepen.¹⁴⁵ Bovendien kan het benadeelde kind de nietige ouderlijke boedelverdeling bevestigen na het openvallen van de nalatenschap.¹⁴⁶

AARD VORDERING – Ook de vordering tot nietigheid wegens benadeling voor meer dan één vierde is in België gelijkaardig aan de vordering van artikel 887 BW.¹⁴⁷ De rechter moet de nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling uitspreken en kan met andere woorden niet een nieuwe verdeling eisen.¹⁴⁸ In Frankrijk daarentegen gaat het om een vordering tot inkorting, waarbij het benadeelde kind zijn reserve opeist. De vordering is er dan ook enkel gericht tot het kind dat te veel ontvangen heeft, terwijl het benadeelde kind in België de vordering moet instellen tegen alle kinderen die in de ouderlijke boedelverdeling begrepen zijn.¹⁴⁹ Zowel in België als in Frankrijk staat de

nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 18 mei 1904, *D.* 1906, I, 358; Grenoble 30 juli 1839, *S.* 1840, II, 204.

¹⁴⁵ Gent 24 november 1954, *RW* 1954-55, 1393; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 299-300, nr. 970; J. SACE, *Le partage d'ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 156-157, nr. 143; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890, nr. 2004; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2373; C. DECLERCK en G. DEKNUDT, "Erfrecht" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (107) 136; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 219.

¹⁴⁶ Gent 24 november 1954, *RW* 1954-55, 1393; A. MAYEUR, "Donations et testaments. Jurisprudence 1955-1970 – Le partage d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1971, (390) 394, nr. 126; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1860, nr. 1717; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 319-321, nrs. 1048-1056; J. SACE, *Le partage d'ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 162, nr. 149; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890, nr. 2004; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 231, nr. 423; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 219; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 431, nr. 1184; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011", *TPR* 2013, (930) 940, nr. 1003; N. VANDEBEEK, "De ouderlijke boedelverdeling" in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 86.

¹⁴⁷ Cass. 1 juni 2007, *Arr.Cass.* 2007, II, 1179, *Pas.* 2007, II, 1054, *Rev.trim.dr.fam.* 2007, II, 1304, *Rev.trim.dr.fam.* 2010, I, 395, in W. PINTENS, C. DECLERCK en S. MOSSELMANS, *Praktijkboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 453, nr. 170 en in R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 255-256; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 300, nr. 971; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 136, nr. 219.

¹⁴⁸ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 166-167, nr. 126; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 300, nr. 972.

¹⁴⁹ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 314, nr. 1029; J. SACE, *Le partage d'ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 158, nr. 145; W.

vordering pas open vanaf het opvallen van de nalatenschap.¹⁵⁰ Over de verjaringstermijn bestaat er in België discussie. Volgens sommigen bedraagt die 10 jaar bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking en 30 jaar bij een ouderlijke boedelverdeling via testament, te rekenen vanaf het opvallen van de nalatenschap¹⁵¹, terwijl anderen een 10-jarige verjaringstermijn bij beide soorten ouderlijke boedelverdeling toepassen.¹⁵² De Franse wetgever heeft de

PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890, nr. 2004; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2373; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 137, nr. 222.

¹⁵⁰ Voor België, zie: Cass. 5 oktober 1944, *JT* 1944-45, 111, noot R. PIRET, *Rec.gén.enr.not.* 1945, 172, nr. 18496 en *Rev.prat.not.b.* 1945, 34; Luik 6 april 1927, *JL* 1927, 289, *RNB* 1928, 238 en *Pas.* 1928, II, 20; Gent 24 april 1947, *RW* 1946-47, 1071; Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Rb. Aarlen 9 april 1929, *RNB* 1930, 569, noot; Rb. Ieper 17 februari 1932, *Pas.* 1933, III, 67; G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 140, nr. 24; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 75, nr. 56; A. MAYEUR, "Donations et testaments. Jurisprudence 1955-1970 – Le partage d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1971, (390) 394, nr. 126; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1859, nr. 1715; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 315, nr. 1033; J. SACE, *Le partage d'ascendant en Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 159, nr. 146; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 191, nr. 274; F. BUYSENS, "Topic 14: Ascendentenverdeling" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate planning, V, Vermogensplanning met Effect na Overlijden: Erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (69) 70, nr. 106; C. DECLERCK en G. DEKNUDT, "Erfrecht" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (107) 136; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 561, nr. 843; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 241, nr. 149, B; N. VANDEBEEK, "De ouderlijke boedelverdeling" in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 86. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidgrond, zie: Cass. fr. 18 december 1848, *S.* 1849, I, 257; Cass. fr. 26 december 1876, *D.* 1877, I, 171; Cass. fr. 23 maart 1887, *D.* 1887, I, 400 en *S.* 1887, I, 152; Cass. fr. 12 november 1926, *Rec.gén.enr.not.* 1924, 124, nr. 16103; Bourges 22 december 1879, *D.* 1880, II, 118.

¹⁵¹ Artikelen 1304 en 2262 BW; Luik 2 januari 1931, *JL* 1931, 122 en *RNB* 1931, 382; Gent 24 april 1947, *RW* 1946-47, 1071; Brussel 3 oktober 1962, *Pas.* 1964, II, 15; Rb. Gent 30 juni 1943, *T.Not.* 1946, 10; Rb. Marche-en-Famenne 14 januari 1971, *JL* 1971-72, 27; G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 140, nr. 24; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 76, nr. 57; A. MAYEUR, "Donations et testaments. Jurisprudence 1955-1970 – Le partage d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1971, (390) 394, nr. 126; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1859-1860, nr. 1717; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 321-323, nrs. 1057-1067; R. DILLEMANS, *Erfrecht, I, Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VI, Gent, Story-Scientia, 1984, 424-425, nr. 189; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 159, nr. 146.

¹⁵² Artikelen 1304 en 2262bis BW; Luik 23 april 1846, *Pas.* 1847, II, 222; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 890, nr. 2004; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 191, nr. 274; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht, II, Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 86; W.

verjaringstermijn van de vordering tot inkorting verkort tot 5 jaar vanaf het openvallen van de nalatenschap.

OPLÉG – Uit artikel 891 BW volgt dat de nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling wegens benadeling verhinderd kan worden indien de niet-benadeelde kinderen een opleg betalen ten bedrage van de benadeling aan het benadeelde kind.¹⁵³ In Frankrijk geldt dit onrechtstreeks ook, vermits een vordering tot inkorting tot doel heeft de reserve van het benadeelde kind op te vullen.

3.4. BETWISTING WEGENS AANTASTING VAN DE RESERVE

3.4.1. Algemeen

BELGISCH EN FRANS RECHT – Ten slotte kan een ouderlijke boedelverdeling ook aangevochten worden wegens aantasting van de reserve. Deze aanvechtingsmogelijkheid staat in België omschreven in artikel 1079, tweede lid BW: “zij kan eveneens worden betwist, wanneer een van de deelgenoten,

PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1197, nr. 2373.

¹⁵³ Voor België, zie: Gent 10 oktober 2002, *T.Not.* 2005, 426; Rb. Brussel 7 juni 1871, *Pas.* 1872, III, 19; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 166, nr. 126; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 141, nr. 26; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 74, nr. 55; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1860, nr. 1718; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 323-324, nrs. 1068-1072; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 161, nr. 148; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1206; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2007; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 191, nr. 274; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 586-587, nr. 969; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingsakten – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 86; F. BUYSSSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 231, nr. 423; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 891, nr. 1478; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1198, nr. 2376; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 1769, nr. 19; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 240-241, nr. 149, B; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 939-940, nr. 1002; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 86. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: Cass. fr. 17 augustus 1863, *D.* 1864, I, 29 en S. 1863, I, 529; Lyon 27 maart 1902, *D.* 1902, II, 244.

ten gevolge van de verdeling en de beschikkingen bij vooruitmaking, een groter voordeel zou genieten dan de wet toelaat.” De wetgever wou met dit artikel de reserve van de kinderen beschermen.¹⁵⁴ Artikel 1079, tweede lid BW is dan ook van openbare orde.¹⁵⁵ Over de draagwijdte van het artikel bestaat er echter grote onzekerheid in de Belgische rechtsleer en de rechtspraak.¹⁵⁶ In Frankrijk werd deze specifieke aanvechtingsmogelijkheid in 1971 afgeschaft.¹⁵⁷ Het kind wiens reserve is aangetast, kan er enkel de gemeenrechtelijke vordering tot inkorting instellen.¹⁵⁸ De drie specifieke voorwaarden van de Belgische sanctie bestaan dus niet in Frankrijk.¹⁵⁹ Een aantasting van de reserve is er voldoende.

3.4.2. Voorwaarden

a. Bevoordeling van een kind via vooruitgiften

BEVOORDELING VIA VOORUITGIFTEN – In België is het ten eerste vereist dat de ouder een kind heeft bevoordeeld via vooruitgiften, dus met aanrekening op het beschikbaar deel.¹⁶⁰ Deze bevoordeling kan betrekking hebben op een deel van het beschikbaar deel, dan wel op het volledige beschikbaar deel.¹⁶¹

¹⁵⁴ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 419, nr. 313, 4°; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1840, nr. 1698, C.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 331, nr. 1096.

¹⁵⁵ Voor België, zie: A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 422, nr. 313, 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 331, nr. 1097; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 599, nr. 989; C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht. Het Opstellen van Notariële Akten*, Mechelen, Kluwer, 2011, 561, nr. 843. Voor Frankrijk vóór de afschaffing van deze nietigheidsgrond, zie: P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 520, nr. 1077.

¹⁵⁶ Zie verder.

¹⁵⁷ Loi n° 71-523 du 3 juillet 1971 modifiant certaines dispositions du code civil relatives aux rapports à succession, à la réduction des libéralités excédant la quotité disponible et à la nullité, à la rescision pour lésion et à la réduction dans les partages d'ascendants. Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 331, nr. 1099; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 151, nr. 135. Voor Franse rechtsleer hierover, zie: M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 7°; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745.

¹⁵⁸ Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 331, nr. 1099. Voor Frankrijk, zie: artikelen 1077-1 en 1080 CC; Cass. fr. 13 november 2003, nr. 00-20.075, www.legifrance.gouv.fr.

¹⁵⁹ Zie verder.

¹⁶⁰ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 419, nr. 313, 4°; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1861, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 335, nr. 1113; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1207; W. PINTENS, B.

b. Bevoordeling van het kind in de ouderlijke boedelverdeling

BEVOORDELING IN DE OUDERLIJKE BOEDELVERDELING – Daarnaast dient het kind dat bevoordeeld werd via vooruitgiften, betrokken te zijn in de ouderlijke boedelverdeling en daarin ook bevoordeeld te worden.¹⁶² Hij heeft in de ouderlijke boedelverdeling dus meer dan zijn hoofdelijk aandeel ontvangen.¹⁶³ Indien dat niet het geval is, staat de specifieke sanctie van artikel 1079, tweede lid BW niet open.¹⁶⁴

c. Overschrijding van het beschikbaar deel

OVERSCHRIJDING BESCHIKBAAR DEEL – Ten slotte moet het beschikbaar deel overschreden zijn door deze bevoordelingen.¹⁶⁵ Daarvoor wordt de

VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2009; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 231, nr. 425; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1199, nr. 2378, eerste streepje; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1185, eerste streepje.

¹⁶¹ F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 186-187, nr. 145; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 335, nr. 1114.

¹⁶² Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 142, nr. 27; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 420, nr. 313, 4e; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1841, nr. 1698, D. en 1861, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 336, nr. 1116; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 165-166, nr. 153; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1207; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2009; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 231, nr. 425.

¹⁶³ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1199, nr. 2378, tweede streepje; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1185, tweede streepje.

¹⁶⁴ Voor België, zie: F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 187, nr. 147; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 420, nr. 313, 4e; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1860-1861, nr. 1721. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechttingsmogelijkheid, zie: Cass. fr. 25 februari 1878, *D.* 1878, I, 449 en *S.* 1881, I, 73; Nîmes 7 april 1856, *D.* 1857, II, 43.

¹⁶⁵ Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 142, nr. 27; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1861, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 336, nr. 1119; M. VANQUICKENBORNE, “De speciale invorderingsactie van art. 1079 B.W.”, *T.Not.* 1974, (241) 241-242, nr. 2; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 165-166, nr. 153; H. CASMAN,

bevoordeling via de ouderlijke boedelverdeling bij de bevoordeling via vooruitgiften geteld.¹⁶⁶ Indien het kind meer dan zijn individuele reserve vermeerderd met het beschikbaar deel *in concreto*¹⁶⁷ ontvangen heeft, heeft hij, in de woorden van artikel 1079, tweede lid BW, meer ontvangen dan de wet toelaat.¹⁶⁸ In dat geval is de reserve van een ander kind aangeast, dat bijgevolg de sanctie van artikel 1079, tweede lid BW kan vorderen.¹⁶⁹

BEREKENING BESCHIKBAAR DEEL – Voor het berekenen van het beschikbaar deel moeten de gemeenrechtelijke regels worden toegepast.¹⁷⁰ Dat betekent dat bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking de goederen in België worden gewaardeerd bij het openvallen van de nalatenschap, maar dat hun staat wordt beoordeeld bij het opstellen van de schenking.¹⁷¹ Net zoals voor het berekenen van de benadeling uit artikel 1079, eerste lid BW, levert dit problemen op

Notarieel Familierecht, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1207; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2009; F. BUYSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 231, nr. 425; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1199, nr. 2378, derde streepje; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1185, derde streepje.

¹⁶⁶ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 419, nr. 313, 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 335, nr. 1117 en nr. 1119.

¹⁶⁷ Dit is het beschikbaar deel na aftrek van eerdere vooruitgiften aan derden.

¹⁶⁸ R. DILLEMANS, M. PUELINCKX-COENE, W. PINTENS en N. TORFS, “Overzicht van rechtspraak. Schenkingen en testamenten (1970-1984) – Ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1985, I, (662) 666-669, nr. 179; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 597-598, nr. 988; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 241-244, nr. 149, C. Volgens VANQUICKENBORNE moet men echter kijken naar het beschikbaar deel *in abstracto*, dus zonder aftrek van eerdere vooruitgiften: M. VANQUICKENBORNE, “De speciale invorderingsactie van art. 1079 B.W.”, *T.Not.* 1974, (241) 244-248, nrs. 6-11.

¹⁶⁹ Voor cijfervoorbeelden, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 336-337, nrs. 1120-1121; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489-490, nr. 1208; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 336-338; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 891-892, nr. 1480; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 87-88.

¹⁷⁰ Voor België, zie: artikel 922 BW e.v.; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 338-341, nrs. 1126-1134; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 242-244, nr. 149, C, I. Voor Frankrijk, zie: artikel 1077-2, eerste lid CC; M. GRIMALDI, *Droit civil: Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 580-584, nrs. 1823-1828; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 520, nr. 1078.

¹⁷¹ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 341, nrs. 1135-1137. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechtingsmogelijkheid, zie: Agen 8 juli 1868, *S.* 1868, II, 250. Voor Frankrijk na de wijziging van deze aanvechtingsmogelijkheid, zie: P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 504, nr. 1045.

indien de waarde van de goederen verandert doorheen de tijd.¹⁷² Op het moment van het opstellen van een ouderlijke boedelverdeling via schenking kan de reserve van alle kinderen immers vervuld zijn, terwijl dat bij het openvallen van de nalatenschap door waardeschommelingen niet zo is.¹⁷³ In Frankrijk bepaalt artikel 1078 CC echter uitdrukkelijk dat voor het berekenen van het beschikbaar deel de goederen bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking worden gewaardeerd op het moment van de schenking.¹⁷⁴ Daartoe is wel vereist dat alle erfgenamen in de ouderlijke boedelverdeling betrokken zijn, dat zij die uitdrukkelijk aanvaard hebben en dat er geen voorbehoud van vruchtgebruik op een som geld bedongen is.¹⁷⁵ Indien een kind dus werd

¹⁷² Zie eerder. Zie ook: F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 232, nr. 426.

¹⁷³ R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 245, nr. 149, C, 2.

¹⁷⁴ Voor Belgische rechtsleer hierover, zie: G. BAERT, "Des successions déferées au conjoint survivant et des partages d'ascendants", *RNB* 1983, (166) 166, nr. 1. Voor Frankrijk, zie: Nouméa 30 augustus 2012, nr. 11/00137, www.legifrance.gouv.fr; Reims 19 juni 2008, nr. 06/2727, www.legifrance.gouv.fr; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 861-862, nr. 1078-1080; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 587-588, nr. 1833 en 590, nr. 1835; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 229, nr. 184; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 521, nr. 1079; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 266, nr. 3804; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 233, nr. 1606 en 243, nr. 1629; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 12 en 61-62; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrenois, Lextenso éditions, 2010, 357; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 412, nr. 865; M. GRIMALDI, *Droit patrimonial de la famille*, Parijs, Dalloz, 2011, 1146, nr. 410.14.

¹⁷⁵ Cass. fr. 18 mei 1978, *Bull. civ.* 1978, I, 157, nr. 196, *Defrénois* 1979, I, 948, art. 32038, nr. 41 en *JCP* 1980, II, 19349; Cass. fr. 6 november 1979, *D.* 1980, 401, noot; Cass. fr. 4 juni 2007, nr. 06-11.651, www.legifrance.gouv.fr; Poitiers 23 maart 1981, *D.* 1982, 477, noot; Nouméa 30 augustus 2012, nr. 11/00137, www.legifrance.gouv.fr; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 861-862, nr. 1079; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 588-590, nr. 1834; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 229, nr. 184; D. GUÉVEL, *Successions, Libéralités*, Parijs, Armand Colin, 2004, 366, nr. 543; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 521, nr. 1079; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 288-289, nr. 3990; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 233, nr. 1606 en 243, nr. 1629; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 62; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrenois, Lextenso éditions, 2010, 357-358; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions,

overgeslagen in de ouderlijke boedelverdeling of de ouderlijke boedelverdeling via schenking niet heeft aanvaard, worden de goederen bij het berekenen van het beschikbaar deel gewaardeerd op het moment van het openvallen van de nalatenschap.¹⁷⁶ Het is er mogelijk om van deze regel conventioneel af te wijken.¹⁷⁷ Voor een ouderlijke boedelverdeling via testament gebeurt de waardering van de goederen zowel in België als in Frankrijk bij het openvallen van de nalatenschap, omdat een testament dan pas uitwerking krijgt.¹⁷⁸

3.4.3. Gevolgen

a. Aard en gevolgen vordering

AARD VORDERING – Over de aard van de vordering bestaat er grote onzekerheid in de Belgische rechtsleer en de rechtspraak.¹⁷⁹ Artikel 1079, tweede lid BW spreekt van een ‘betwisting’, maar over de concrete invulling van dat begrip is de praktijk het niet eens. Volgens sommigen gaat het om een nietigheidsvordering omdat benadeling aan de grondslag ligt van de aantasting van de reserve.¹⁸⁰ Anderen spreken daarentegen van een vordering tot

2010, 601-603, nrs. 876-877.1; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 412-413, nr. 865.

¹⁷⁶ F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 858, nr. 1073 en 861, nr. 1079; F. TERRÉ (ed.), *Le Couple & son Patrimoine in Juris compact*, Parijs, Éditions du Juris-Classeur, 1999, 904, nr. 066-44; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 288, nr. 3976; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 413, nr. 866.

¹⁷⁷ F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 862, nr. 1080; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 590, nr. 1834; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 521, nr. 1079; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Defrénois, Lextenso éditions, 2010, 357.

¹⁷⁸ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 341-342, nrs. 1135-1139. Voor Frankrijk, zie: Toulouse 20 juni 2008, nr. 05/04010, www.legifrance.gouv.fr; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 865, nr. 1087; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 521, nr. 1080.

¹⁷⁹ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1861, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 328, nr. 1089 en 331, nr. 1098; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 489, nr. 1207; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1999-2000, nr. 2379. R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 241, nr. 149, C.

¹⁸⁰ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 334, nrs. 1106-1107.

inkorting, aangezien de reserve van één van de kinderen is aangetast.¹⁸¹ Voordat deze specifieke aanvechttingsmogelijkheid in het Franse recht werd afgeschaft, bepaalde artikel 1079 CC uitdrukkelijk dat er sprake was van een vordering tot inkorting. De artikelen 1077-1 en 1080 CC laten nu enkel een gemeenrechtelijke vordering tot inkorting toe.¹⁸² Opdat de vordering er toelaatbaar is, is het nodig dat er zich geen goederen meer in de nalatenschap van de ouder bevinden die de reserve van de erfgenaam kunnen opvullen.¹⁸³

a.1. Vordering tot inkorting

VORDERING TOT INKORTING – Een groot deel van de rechtsleer en de rechtspraak neemt aan dat er in het geval van artikel 1079, tweede lid BW een vordering tot inkorting voorligt.¹⁸⁴ Men vermoedt namelijk dat de wetgever

¹⁸¹ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 333, nr. 1103.

¹⁸² Voor Belgische rechtsleer hieover, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 331, nr. 1099; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 151, nr. 135. Voor Frankrijk, zie: Cass. fr. 4 juni 2009, nr. 08-13.801, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit; M. DE JUGLART en A. PIEDLIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 324, nr. 290, 7°; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 537, nr. 1745.

¹⁸³ F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 865-866, nr. 1087; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 584, nrs. 1828-1829; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 287, nr. 3973 en 289, nr. 3992; J.-M. DO CARMO SILVA, B. BEIGNIER en A. FOUQUET, *Liquidations de régimes matrimoniaux et de successions*, Parijs, Défrenois, Lextenso éditions, 2010, 355-356.

¹⁸⁴ Voor België, zie: Cass. 4 juli 1846, *Pas.* 1846, I, 413; Cass. 18 april 1901, *Pas.* 1901, I, 194; Rb. Kortrijk 3 december 1953, *T.Not.* 1954, 140; G. GALOPIN, “Partages d’ascendants”, *Ann.not.* 1919, (129) 142, nr. 28; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 73, nr. 54; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1861-1862, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 332-333, nrs. 1101-1104; M. VANQUICKENBORNE, “De speciale invorderingsactie van art. 1079 B.W.”, *T.Not.* 1974, (241) 248-251, nrs. 12-17; R. DILLEMANS, M. PUELINCKX-COENE, W. PINTENS en N. TORFS, “Overzicht van rechtspraak. Schenkingen en testamenten (1970-1984) – Ouderlijke boedelverdeling”, *TPR* 1985, I, (662) 666, nr. 179; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 164-165, nr. 153; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2010; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 192, nr. 275; F. BUYSSSENS, “Topic 14: Ascendentenverdeling” in A. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek Estate planning*, V, *Vermogensplanning met Effect na Overlijden: Erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (69) 70, nr. 106; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen in Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 597, nr. 987-988; J. VERSTRAETE, *Familie- en familiaal vermogensrecht*, II, *Schenkingen – Vereffeningen – Verdelingen – Overlating familiebedrijven – Testamenten: Opstellen van akten en notariële praktijk*, II, Leuven, Uitgeverij Acco Leuven, 2006, 87; A.-C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 336; F. BUYSSSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier,

naar de gemeenrechtelijke vordering tot inkorting van artikel 920 BW verwees, net zoals hij bij artikel 1079, eerste lid BW naar artikel 887 BW verwees.¹⁸⁵ Volgens mij is deze visie de juiste, omdat ik moeilijk kan aannemen dat de wetgever bij een ouderlijke boedelverdeling een andere sanctie voor aantasting van de reserve wou voorzien dan bij een gemeenrechtelijke verdeling. Zoals eerder vermeld koos de Franse wetgever ook voor de visie van de vordering tot inkorting.

GEVOLGEN – De vordering tot inkorting heeft tot gevolg dat het kind wiens reserve werd aangetast, in België *in natura* en in Frankrijk in waarde een deel van de goederen uit de ouderlijke boedelverdeling ontvangt om zijn reserve op te vullen.¹⁸⁶ Voor het bepalen van de verschuldigde vergoeding worden de

2009, (225) 231, nr. 425; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht, IV, Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 891, nr. 1479; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 2000, nr. 2379; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in CINEY 22-23/09/2011, *De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 180, nr. 20; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1186; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak. Giften 1999-2011”, *TPR* 2013, (930) 940-942, nr. 1004; N. VANDEBEEK, “De ouderlijke boedelverdeling” in R. DERINE, H. COUSY, J. COUTURIER, W. DELVA, J. HERBOTS en R. VEKEMAN, *Het onroerend goed in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., afl. 249 (januari 2013), XIV.O, 87. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechtingsmogelijkheid, zie: Cass. fr. 20 december 1847, *D.* 1848, I, 14 en *S.* 1848, I, 231; Cass. fr. 2 augustus 1848, *S.* 1848, I, 258; Cass. fr. 30 juni 1852, *D.* 1854, I, 434 en *S.* 1852, I, 735; Cass. fr. 1 mei 1861, *D.* 1861, I, 323 en *S.* 1861, I, 481; Cass. fr. 17 augustus 1863, *D.* 1864, I, 29 en *S.* 1863, I, 529; Cass. fr. 16 april 1873, *D.* 1873, I, 200 en *S.* 1873, I, 317; Agen 28 mei 1850, *D.* 1851, II, 8 en *S.* 1851, II, 177; Poitiers 23 januari 1905, *D.* 1905, II, 169.

¹⁸⁵ Cass. 18 april 1901, *Pas.* 1901, I, 194; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 332-333, nr. 1101; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2010; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 2000, nr. 2379; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1186.

¹⁸⁶ Voor België, zie: artikel 922 BW; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°, 1°; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 78, nr. 59; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1863, nr. 1726; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 350-351, nr. 1176-1179; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 168, nr. 158; J. VERSTRAETE, “Familiale schikkingen herbelicht” in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 192, nr. 275; F. BUYSSENS, “Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten” in A. VERBEKE, F. BUYSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 232, nr. 426; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 2000, nr. 2379; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 432, nr. 1186. Voor Frankrijk, zie: artikel 924 CC; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 859, nr. 1074; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 585-587, nrs. 1830-1831; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs,

waarderingsregels voor een ouderlijke boedelverdeling toegepast, zoals eerder toegelicht.¹⁸⁷ Artikel 891 BW is hier niet van toepassing.¹⁸⁸

a.2. Nietigheidsvordering

NIETIGHEIDSVORDERING – Andere auteurs zijn van oordeel dat het om een nietigheidsvordering gaat.¹⁸⁹ Volgens hen moet hier dezelfde sanctie voorliggen als bij artikel 1079, eerste lid BW, met name de nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling.¹⁹⁰ Als grondslag hiervoor geldt ook een benadeling, die in het geval van artikel 1079, tweede lid BW de reserve van één van de kinderen aantast.¹⁹¹

GEVOLGEN – In deze opvatting is de ouderlijke boedelverdeling nietig bij aantasting van de reserve. Dezelfde gevolgen als bij artikel 1079, eerste lid BW zijn dus van toepassing.¹⁹² Bovendien kan deze nietigheid voorkomen worden indien het kind dat meer ontvangen heeft dan de wet toelaat, voorstelt een opleg te bepalen overeenkomstig artikel 891 BW.¹⁹³

Defrénois, 2004, 520, nr. 1078 en 521, nr. 1079; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 61 en 62.

¹⁸⁷ DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 289, nr. 3992; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 604, nr. 878.

¹⁸⁸ Voor België, zie: A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°, 1°; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1862, nr. 1722; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 349, nr. 1170; J. SACE, *Le partage d'ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 168, nr. 158; F. BUYSSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning, II, Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 232, nr. 426; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 2000, nr. 2379. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechttingsmogelijkheid, zie: Cass. fr. 17 augustus 1863, *D.* 1864, I, 29 en *S.* 1863, I, 529; Cass. fr. 16 april 1873, *D.* 1873, I, 200 en *S.* 1873, I, 317; Poitiers 23 januari 1905, *D.* 1905, II, 169.

¹⁸⁹ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 244-246, nr. 149, C, 2.

¹⁹⁰ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 333-334, nr. 1106. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechttingsmogelijkheid, zie: Lyon 27 maart 1902, *D.* 1902, II, 244.

¹⁹¹ Voor België, zie: G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 334, nrs. 1106-1107; R. DILLEMANS, *Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, VII, Mechelen, Kluwer, 2012, 241, nr. 149, C, 2. Voor Frankrijk vóór de wijziging van deze aanvechttingsmogelijkheid, zie: Bordeaux 23 mei 1846, *D.* 1847, II, 186; Orléans 27 december 1856, *D.* 1858, II, 77 en *S.* 1858, II, 253.

¹⁹² Zie eerder.

¹⁹³ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 349, nr. 1171.

b. Kenmerken vordering

KENMERKEN VORDERING – Elk kind wiens reserve is aangetast door de ouderlijke boedelverdeling, kan de vordering uit artikel 1079, tweede lid BW en artikel 1077-1 CC instellen.¹⁹⁴ Indien men de vordering als een vordering tot inkorting ziet, moet ze ingesteld worden tegen het kind dat meer heeft ontvangen dan de wet toelaat.¹⁹⁵ In het geval van een nietigheidsvordering, moet ze ingesteld worden tegen alle kinderen begrepen in de ouderlijke boedelverdeling.¹⁹⁶ De vordering staat zowel in België als in Frankrijk pas open bij het openvallen van de nalatenschap, omdat op dat ogenblik het beschikbaar deel berekend wordt.¹⁹⁷ In België bedraagt de verjaringstermijn 30

¹⁹⁴ G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 342, nrs. 1140-1143; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1199, nr. 2378; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 431, nr. 1185.

¹⁹⁵ Dit is dus sowieso het geval in Frankrijk. Voor België, zie: A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°, 2°; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1862, nr. 1722, b); G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 342-343, nrs. 1144-1145; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 167, nr. 157; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2009.

¹⁹⁶ A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 421, nr. 313, 4°, 2°; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 343, nr. 1146.

¹⁹⁷ Voor België, zie: Cass. 4 juli 1846, *Pas.* 1846, I, 413; Luik 10 juli 1928, *JL* 1928, 233; L. BARETTE, “Les partages d’ascendant”, *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 78, nr. 59; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1862, nr. 1723-1724; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 343, nr. 1148; P. DEMBOUR, *Les successions, donations et testaments et la cour de cassation*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1977, 218; J. SACE, *Le partage d’ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 167, nr. 155; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINCKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 891, nr. 2009; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek burgerlijk recht*, IV, *Huwelijksstelsels – Erfrecht – Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 891, nr. 1479; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1199, nr. 2378; H. CASMAN, “Van ascendentenverdeling bij schenking naar ouderlijke erfovereenkomst” in *CINEY 22-23/09/2011, De uitdaging van de notaris: tussen vrijheid en regelgeving*, Brussel, Larcier, 2011, (171) 180, nr. 20; K. VANWINCKELEN, C. DECLERCK en W. PINTENS, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 431, nr. 1185. Voor Frankrijk, zie: artikel 1077-2, tweede lid, eerste zin CC; Cass. fr. 31 januari 1853, *S.* 1853, I, 153; Cass. fr. 30 juni 1847, *D.* 1847, I, 193; Cass. fr. 3 maart 1976, nr. 74-13722 74-14536, www.lextenso.fr; Agen 28 mei 1850, *D.* 1851, II, 8 en *S.* 1851, II, 177; Bordeaux 17 december 1875, *D.* 1877, II, 211; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 860, nr. 1075; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 61; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 604, nr. 877.2; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil*, II, *Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 411-412, nr. 864.

jaar, te rekenen vanaf het opvallen van de nalatenschap.¹⁹⁸ Een minderheid neemt echter aan dat de vordering bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking al na 10 jaar verjaart.¹⁹⁹ De verjaringstermijn is hoe dan ook in beide opvattingen erg lang, waardoor de ouderlijke boedelverdeling gedurende een lange tijd onzeker blijft. In Frankrijk werd de verjaringstermijn in artikel 1077-2, tweede lid, derde zin CC daarom vastgelegd op 5 jaar te rekenen vanaf het opvallen van de nalatenschap.²⁰⁰

4. MOGELIJKE AANPASSINGEN

4.1. WETSVOORSTEL ERFRECHT

WETSVOORSTEL ERFRECHT – Op 17 juli 2013 werd een wetsvoorstel ingediend om het Belgische erfrecht grondig te hervormen.²⁰¹ Hoewel het bij het

¹⁹⁸ Artikel 2262 BW; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 189-194, nrs. 150-153; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1862, nr. 1725; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling in APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 347-349, nrs. 1164-1169; J. SACE, *Le partage d'ascendant in Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 167, nr. 156; W. PINTENS, B. VAN DER MEERSCH en K. VANWINKELEN, *Inleiding tot het familiaal vermogensrecht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2002, 892, nr. 2010; J. VERSTRAETE, "Familiale schikkingen herbelicht" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (137) 192, nr. 275; F. BUYSENS, "Topic 41: Ascendentenverdeling: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning*, II, *Vermogensplanning met Effect bij Leven: Schenking*, Gent, Larcier, 2009, (225) 232, nr. 426; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 2000, nr. 2379.

¹⁹⁹ G. GALOPIN, "Partages d'ascendants", *Ann.not.* 1919, (129) 143, nr. 28; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 422, nr. 313, 4°; L. BARETTE, "Les partages d'ascendant", *Rec.gén.enr.not.* 1961, (41) 78, nr. 59.

²⁰⁰ Cass. fr. 5 juli 1989, nr. 87-16.476, www.legifrance.gouv.fr; Cass. fr. 3 oktober 2000, nr. 98-18.834, www.legifrance.gouv.fr; Montpellier 4 februari 1988, *RTD civ.* 1990, 803, nr. 6, noot J. PATARIN; Orléans 9 oktober 2006, nr. 05/02660, www.legifrance.gouv.fr en www.lexisnexis.com/fr/droit; Bastia 21 mei 2008, nr. 06/366, www.legifrance.gouv.fr; M. DE JUGLART en A. PIEDELIEVRE, *Cours de droit civil (avec travaux dirigés et sujets d'examen) – Régimes matrimoniaux. Successions. Libéralités.*, Parijs, Montchrestien, 1993, 325, nr. 290, 7°; F. TERRÉ en Y. LEQUETTE, *Droit civil : les successions – les libéralités*, Parijs, Dalloz, 1997, 859-860, nr. 1075; M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 594-595, nr. 1841-1842; A. SÉRIAUX, *Manuel de droit des successions et des libéralités in Collection droit fondamental*, Parijs, Presses Universitaires de France, 2003, 229, nr. 184; P. MALAURIE, *Cours de droit civil, Les successions – Les libéralités*, Parijs, Defrénois, 2004, 520, nr. 1078; DOSSIERS PRATIQUES FRANCIS LEFEBVRE, *Successions et libéralités : Nouveau régime juridique et fiscal*, Parijs, Éditions Francis Lefebvre, 2007, 286, nr. 3971 en 351, nr. 4807; É. RIONDET en H. SÉDILLOT, *Transmission du patrimoine*, Parijs, Delmas, 2007, 242, nr. 1627; S. DIBOS-LACROUX, *Successions : le guide pratique*, Issy-les-Moulineaux, Prat Éditions, 2009, 12 en 62; C. JUBAULT, *Droit civil : Les successions – Les libéralités*, Parijs, Montchrestien – Lextenso éditions, 2010, 604, nr. 877.2; P. VOIRIN en G. GOUBEAUX, *Droit civil, II, Régimes matrimoniaux : successions – libéralités*, Parijs, Lextenso éditions, 2010, 412, nr. 864.

²⁰¹ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1.

schrijven van dit werk nog in behandeling is in het parlement²⁰², reikt het wetsvoorstel reeds een belangrijke piste tot aanpassing van de ouderlijke boedelverdeling aan.

4.1.1. *Familiepact*

a. Begrip

FAMILIEPACT – Naast een versoepeling van het algemene verbod op erfovereenkomsten²⁰³, bepaalt het wetsvoorstel dat één soort erfovereenkomst uitdrukkelijk toegelaten is: het familiepact.²⁰⁴ Het gaat om een erfovereenkomst bij notariële akte tussen ouders en hun kinderen omtrent schenkingen en voordelen die de kinderen reeds ontvangen hebben of in de erfovereenkomst zullen krijgen.²⁰⁵ De analogie met de ouderlijke boedelverdeling springt onmiddellijk in het oog. Toch zijn er een aantal aandachtspunten. Het gaat immers enkel over een erfovereenkomst met betrekking tot schenkingen. Testamenten worden niet gevisieerd, in tegenstelling tot de ouderlijke boedelverdeling, die via een schenking of via een testament tot stand kan komen. Ook kunnen de echtgenoot en stiefkinderen in het familiepact betrokken worden²⁰⁶, terwijl dit niet mogelijk is bij een ouderlijke boedelverdeling.

ONDERSCHIED OUDERLIJKE BOEDELVERDELING EN FAMILIEPACT? – Het is niet geheel duidelijk wat de opstellers van het wetsvoorstel trachten te bereiken: is familiepact hier een synoniem voor ouderlijke boedelverdeling, waarbij vervolgens enkele aanpassingen doorgevoerd worden? Of willen de opstellers van het wetsvoorstel de figuur van de ouderlijke boedelverdeling vervangen door het familiepact? Aangezien de artikelen 1075 e.v. BW niet uitdrukkelijk worden afgeschaft in het wetsvoorstel, kan men echter aannemen dat de opstellers de ouderlijke boedelverdeling willen laten bestaan naast het familiepact. Het wetsvoorstel biedt kortom geen duidelijk onderscheid tussen de ouderlijke boedelverdeling en het familiepact. Mijns inziens is het beter om slechts één van beide figuren te behouden. Het door elkaar bestaan van de twee

²⁰² P. DE ROUCK, “Modern erfrecht moet nog vele stappen ondernemen”, *De Tijd* 21 maart 2014, 3.

²⁰³ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 16, Algemene toelichting, artikel 5, a) en b), 57, Artikelsgewijze toelichting, artikel 63 en 81, artikel 63.

²⁰⁴ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 16-17, Algemene toelichting, artikel 5, c). Dit zou in het nieuwe artikel 1080 BW ingevoegd worden. Wat er met het huidige artikel 1080 BW moet gebeuren, is onduidelijk. Zie ook: P. DE ROUCK en E. CLEEREN, “Modernisering erfrecht geeft ouders meer vat op verdeling nalatenschap”, *De Tijd* 23 november 2013, 39.

²⁰⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 16-17, Algemene toelichting, artikel 5, c), 55, Artikelsgewijze toelichting, artikel 61 (1) en 79, artikel 61.

²⁰⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 55, Artikelsgewijze toelichting, artikel 61 (5) en 80, artikel 61.

leidt enkel tot meer onzekerheid in de praktijk. Gezien het doel van dit werk, zal ik de kenmerken van het familiepact hierna beschouwen als een aanpassing van de huidige ouderlijke boedelverdeling.

b. Waarderingsdatum schenkingen

“VASTKLIKKEN” VAN DE WAARDE VAN DE SCHENKINGEN – De waarde van de schenkingen die in het familiepact betrokken worden, wordt “vastgeklikt” op een bepaald tijdstip²⁰⁷ om toekomstige geschillen te vermijden.²⁰⁸ Over het precieze tijdstip waarop de waarde van de schenking wordt “vastgeklikt”, is het wetsvoorstel echter onduidelijk: in de algemene toelichting spreekt het over een waardering op een tijdstip dat door alle partijen wordt aanvaard²⁰⁹, terwijl de uitgewerkte tekst van artikel 61 van het wetsvoorstel een automatische waardering op de datum van het familiepact voorschrijft.²¹⁰ Beide tijdstippen zijn uiteraard niet noodzakelijk hetzelfde. Mijns inziens kan de wetgever best de eerste visie volgen, omdat daarbij de contractuele vrijheid van de partijen centraal staat. Indien de partijen overeenkomen de schenkingen te waarderen op het moment van het familiepact, wordt het probleem weggewerkt waarbij gelijke kavels nadien ongelijk kunnen worden door waardeschommelingen.²¹¹ Dat is een goede zaak.

c. Overslaan van een kind

OVERSLAAN VAN EEN KIND – Indien niet alle kinderen in het familiepact zijn begrepen, tast dit de geldigheid van het familiepact niet aan.²¹² Daarbij wordt dus duidelijk het Franse voorbeeld gevolgd, dat de nietigheidsgrond wegens het overslaan van een kind heeft afgeschaft in 1971.²¹³ Dat lijkt mij inderdaad noodzakelijk, vermits de nietigheid een te strenge sanctie is. Een vordering tot inkorting is minder verregaand en bereikt toch hetzelfde resultaat, namelijk dat het overgeslagen kind zijn reserve ontvangt. Indien een ouder een kind overslaat in zijn ouderlijke boedelverdeling, kan men er immers van uitgaan

²⁰⁷ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 17, Algemene toelichting, artikel 5, c), 55, Artikelsgewijze toelichting, artikel 61 (8) en 80, artikel 61; P. DE ROUCK en E. CLEEREN, “Modernisering erfrecht geeft ouders meer vat op verdeling nalatenschap”, *De Tijd* 23 november 2013, 39.

²⁰⁸ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 17, Algemene toelichting, artikel 5, c), 55, Artikelsgewijze toelichting en artikel 61 (2) en 79-80, artikel 61.

²⁰⁹ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 17, Algemene toelichting, artikel 5, c).

²¹⁰ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 55, Artikelsgewijze toelichting, artikel 61 (8) en 80, artikel 61.

²¹¹ Zie eerder.

²¹² Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 17, Algemene toelichting, artikel 5, c), 56, Artikelsgewijze toelichting, artikel 61 (7) en 80, artikel 61.

²¹³ Zie eerder.

dat hij dat kind zeker niet meer dan zijn reserve wou geven. Mijns inziens moet er dan wel een uitzondering bestaan voor nog niet verwekte kinderen.

GEBONDENHEID DOOR FAMILIEPACT – Volgens het wetsvoorstel zijn de overgeslagen kinderen niet gebonden door het familiepact, behalve wat betreft het tijdstip waarop de waarde van de schenkingen wordt berekend.²¹⁴ De tekst van het wetsvoorstel is op dit punt zeer duidelijk, wat de rechtszekerheid ten goede komt. Toch kan men zich de vraag stellen of dit geen schending is van het principe van de contractsrelativiteit uit artikel 1165 BW, vermits het overgeslagen kind dat tijdstip niet heeft kunnen aanvaarden.

4.1.2. Door wilsgebreken aangetaste verdeling

VORDERING TOT AANVULLING – Het wetsvoorstel voert ook een uitgebreide aanpassing van de artikelen 887 en 888 BW door. Dit heeft een impact op de regeling van de ouderlijke boedelverdeling, omdat de vordering tot nietigheid wegens benadeling voor meer dan één vierde uit artikel 1079, eerste lid BW dezelfde is als die van artikel 887 BW.²¹⁵ De voornaamste vernieuwing die het wetsvoorstel biedt, is de invoering van een vordering tot aanvulling. Daarbij wordt de verdeling die aangetast is door een wilsgebrek niet vernietigd, maar wordt er een aanvullende of verbeterende verdeling gevorderd.

a. Dwaling, bedrog, geweld of benadeling

FACULTATIEVE VORDERING TOT AANVULLING BIJ DWALING, BEDROG OF GEWELD – Indien de verdeling is aangetast door dwaling, bedrog of geweld, kan de rechter volgens het nieuwe artikel 887 BW een aanvullende of verbeterende verdeling bevelen. Dat kan enkel op vraag van de partijen en indien de gevolgen van de dwaling, het bedrog of het geweld op een andere wijze dan een nietigverklaring kunnen vergoed worden.²¹⁶ Het gaat met andere woorden om een facultatieve mogelijkheid van een vordering tot aanvulling van de verdeling.²¹⁷

DWINGENDE VORDERING TOT AANVULLING BIJ BENADELING – Indien een erfgenaam in de verdeling benadeeld is voor meer dan één vierde, is de vordering tot aanvulling de dwingende regel.²¹⁸ De zware sanctie van de nietigheid wordt zo weggewerkt. Daarnaast moet men de goederen schatten volgens de waarde ten tijde van de verdeling, waarbij het wetsvoorstel dus de woorden uit artikel 890 BW overneemt. Aan de huidige waarderingsregels bij

²¹⁴ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 17, Algemene toelichting, artikel 5, c).

²¹⁵ Zie eerder.

²¹⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 43-44, Artikelsgewijze toelichting, artikel 39 en 72, artikel 39.

²¹⁷ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 43-44, Artikelsgewijze toelichting, artikel 39 en 72, artikel 39.

²¹⁸ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 44, Artikelsgewijze toelichting, artikel 40 en 72-73, artikel 40.

benadeling wordt bijgevolg niets veranderd. Dat is een spijtige zaak omwille van het gevaar van waardeschommelingen voor een ouderlijke boedelverdeling via schenking.²¹⁹ Toch biedt de regeling over het familiepact soelaas, vermits de waarde van de schenkingen die in het familiepact vervat zitten, wordt “vastgeklikt” op een bepaald tijdstip dat alle partijen aanvaarden.²²⁰

b. Verjaringstermijn

VERJARINGSTERMIJN – Het nieuwe artikel 888, §3 BW legt de verjaringstermijn voor een vordering tot aanvulling vast op twee jaar te tellen vanaf de datum van de afsluiting van de laatste verdelingsverrichting. Deze korte verjaringstermijn maakt de ouderlijke boedelverdeling sneller stabiel.

c. Afschaffing artikelen 890 en 891

AFSCHAFFING ARTIKELEN 890 EN 891 BW – De artikelen 890 en 891 BW worden door het wetsvoorstel afgeschaft. Artikel 890 BW gaat over de waardering van de goederen, dat nu vervangen is door artikel 888 BW. Artikel 891 BW is overbodig geworden, want de vordering tot nietigverklaring van de verdeling is vervangen door de vordering tot aanvulling.²²¹

4.1.3. Vordering tot inkorting

a. Wijze van inkorting

INKORTING IN WAARDE – Indien de bevoordeling waardoor de reserve van één van de kinderen is aangetast, aan een ander kind gebeurde, gebeurt de inkorting voortaan in principe in waarde.²²² Het kind kan echter toch voor een inkorting *in natura* kiezen indien dat hem beter uitkomt.²²³ Indien een derde het goed heeft verkregen, blijft de inkorting daarentegen altijd *in natura*.²²⁴ Deze regeling is van aanvullend recht, waardoor de betrokken partijen hiervan kunnen afwijken.²²⁵ De soepelheid die deze aanpassing biedt onder de kinderen, sluit goed aan bij de noden van de moderne maatschappij, waarbij de contractuele vrijheid centraal staat.

²¹⁹ Zie eerder.

²²⁰ Zie eerder.

²²¹ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 45, Artikelsgewijze toelichting, artikel 42 en 73, artikel 42.

²²² Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 53, Artikelsgewijze toelichting, artikel 56 en 78, artikel 56.

²²³ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 53, Artikelsgewijze toelichting, artikel 56.

²²⁴ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 52, Artikelsgewijze toelichting, artikel 55 en 78, artikel 55.

²²⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 53, Artikelsgewijze toelichting, artikel 56.

b. Verjaringstermijn

VERJARINGSTERMIJN – Artikel 51 van het wetsvoorstel bepaalt dat de vordering tot inkorting verjaart na 5 jaar vanaf het openvallen van de nalatenschap.²²⁶ Indien de erfgenamen niet op de hoogte waren van het feit dat hun reserve aangetast was, geldt er een termijn van 2 jaar vanaf het moment waarop ze hiervan kennis hebben gekregen. In dat geval geldt een maximumtermijn van 10 jaar vanaf het openvallen van de nalatenschap.²²⁷ Tegenover de 30 jaar die op dit moment geldt, is deze regeling een aanzienlijke vermindering, wat opnieuw bijdraagt tot de stabiliteit van de ouderlijke boedelverdeling.

4.2. VERDERE UITWERKING NAAR FRANS VOORBEELD

VOORSTEL TOT AANPASSING – De Belgische wetgever zou er goed aan doen indien hij de ouderlijke boedelverdeling onder een duidelijker en eenvoudiger regime zou plaatsen. Concreet zou ik een aantal kleine aanpassingen aanbevelen voor de algemene nietigheidsgronden. Daarnaast moeten de bijzondere aanvechtingsmogelijkheden mijns inziens grondig herbekeken worden.

4.2.1. Algemene nietigheidsgronden

a. Niet-naleving vorm- of grondveriesten schenking/testament

RELATIEVE NIETIGHEID BIJ NIET-NALEVING VORM- OF GRONDVEREISTEN SCHENKING/TESTAMENT – Indien de ouderlijke boedelverdeling de vorm- of grondvereisten van een schenking of testament schendt, zou een relatieve nietigheid mijns inziens de regel moeten zijn. Een absolute nietigheid die de rechter ambtshalve moet inroepen, is immers veel te streng. Concreet zou dit dus inhouden dat de kinderen zelfs tijdens het leven van de ouder een nietige ouderlijke boedelverdeling via schenking kunnen bevestigen. De ouder is in dat geval dus niet meer verplicht een nieuwe ouderlijke boedelverdeling op te stellen. Bij een ouderlijke boedelverdeling via testament zou er niets veranderen, vermits er al een relatieve nietigheid voorligt.²²⁸

VERJARINGSTERMIJN – Om de ouderlijke boedelverdeling sneller stabiel te maken, zou ik de verjaringstermijn van 10 jaar te rekenen vanaf het opstellen van de ouderlijke boedelverdeling via schenking of van 30 jaar vanaf het openvallen van de nalatenschap bij een ouderlijke boedelverdeling via

²²⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 51, Artikelsgewijze toelichting, artikel 51 en 77, artikel 51.

²²⁷ Wetsvoorstel tot wijziging van het burgerlijk wetboek met betrekking tot het erfrecht, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2207/1, 51, Artikelsgewijze toelichting, artikel 51 en 77, artikel 51.

²²⁸ Zie eerder.

testament, verminderen tot 5 jaar. Een 10-jarige of 30-jarige verjaringstermijn laat de onzekerheid immers te lang aanslepen.

b. Wilsgebreken, gebreken in bekwaamheid, ongeoorloofd voorwerp of ongeoorloofde oorzaak

VORDERING TOT AANVULLING BIJ WILSGEBREKEN – Net zoals opgenomen in het wetsvoorstel erfrecht, zou ik de zware sanctie van de nietigheid bij wilsgebreken vervangen door een vordering tot aanvulling. Die zou facultatief zijn indien de ouderlijke boedelverdeling is aangetast door dwaling, bedrog of geweld en dwingend indien ze is aangetast door benadeling. Bij dwaling, bedrog of geweld moet met andere woorden de mogelijkheid openblijven voor de rechter om de nietigheid van de ouderlijke boedelverdeling uit te spreken indien de toestemming van de betrokken te zwaar aangetast is.

VORDERING TOT AANVULLING BIJ GEBREKEN IN BEKWAAMHEID – Ook bij een gebrek in de bekwaamheid van één van de betrokken partijen zou ik een facultatieve vordering tot aanvulling invoeren. De nietigheid is ook hier vaak een te strenge sanctie.

RELATIEVE OF ABSOLUTE NIETIGHEID BIJ ONGEOORLOOFD VOORWERP OF ONGEOORLOOFDE OORZAAK – Bij een ongeoorloofd voorwerp of een ongeoorloofde oorzaak van de ouderlijke boedelverdeling moet mijns inziens de huidige regelgeving behouden blijven.²²⁹ Indien het voorwerp of de oorzaak van de ouderlijke boedelverdeling een dwingende regel van openbare orde schendt, moet de absolute nietigheid met andere woorden de sanctie blijven. Bij een schending van een regel van dwingend recht ligt dan een relatieve nietigheid voor.

VERJARINGSTERMIJN – Ook hier zou ik de verjaringstermijn verkorten tot 5 jaar te rekenen vanaf het opstellen van de ouderlijke boedelverdeling via schenking of vanaf het opvallen van de nalatenschap bij een ouderlijke boedelverdeling via testament.

4.2.2. Bijzondere aanvechtingsmogelijkheden

a. Afschaffing nietigheid wegens overslaan van een kind

AFSCHAFFING NIETIGHEID WEGENS OVERSLAAN VAN EEN KIND – Naar Frans voorbeeld en zoals opgenomen in het wetsvoorstel erfrecht zou ik de nietigheidsgrond wegens het overslaan van een kind uit artikel 1078 BW afschaffen en vervangen door een gemeenrechtelijke vordering tot inkorting. De nietigheid als sanctie is hier immers veel te streng. Kinderen moeten namelijk de vrije keuze krijgen om de ouderlijke boedelverdeling te

²²⁹ Zie eerder.

aanvaarden of te verwerpen, zonder een mogelijke nietigheid te moeten vrezen.²³⁰ Toch zou ik naar Frans voorbeeld²³¹ een uitzondering maken voor nog niet verwekte kinderen, die hun volledige erfdeel kunnen opeisen. Dat zou dan wel enkel gelden voor een ouderlijke boedelverdeling via schenking. Bij een ouderlijke boedelverdeling via testament kan de ouder immers altijd een nieuw testament opstellen. Bovendien zou ik deze uitzondering zelfs durven uitbreiden tot later opgedoken kinderen van wie de vader niet op de hoogte was.²³² Het bewijs van de onwetendheid ligt dan bij het overgeslagen kind.

b. Vordering tot aanvulling bij benadeling voor meer dan één vierde

BEHOUDEN MITS AANPASSING – In tegenstelling tot de Franse oplossing, zou ik ervoor opteren de aanvechtingsmogelijkheid wegens benadeling voor meer dan één vierde uit artikel 1079, eerste lid BW te behouden, vermits die mogelijkheid ook geboden wordt bij gewone verdelingen van de nalatenschap.²³³ Mijns inziens moet de sanctie van de nietigheid echter vervangen worden door een dwingende vordering tot aanvulling, zoals in het wetsvoorstel erfrecht voorzien is. Indien een kind benadeeld is voor meer dan één vierde, kan het enkel vorderen dat zijn deel wordt aangevuld totdat de benadeling is weggewerkt. De nietigheid van de volledige ouderlijke boedelverdeling zou te ver gaan.

WAARDERING GOEDEREN – In Frankrijk dienen er drie voorwaarden vervuld te zijn opdat de goederen uit een ouderlijke boedelverdeling via schenking gewaardeerd worden op het moment van de schenking: er mag geen erfgenaam zijn overgeslagen, alle erfgenamen moeten uitdrukkelijk de ouderlijke boedelverdeling via schenking aanvaard hebben en er mag geen voorbehoud van vruchtgebruik op een som geld zijn bedongen.²³⁴ Indien de voorwaarden niet vervuld zijn, worden de goederen gewaardeerd op het moment van het openvallen van de nalatenschap. Bovendien kan er conventioneel worden afgeweken van deze regel. Dat biedt de ouder de mogelijkheid om zelf de ongelijkheid weg te werken indien hij dat verkiest. Deze regeling lijkt me billijker dan de automatische waardering op het moment van de schenking waarin het wetsvoorstel erfrecht in zijn uitgeschreven versie voorziet. Overgeslagen kinderen ondervinden dan immers soms nadeel indien de goederen uit de ouderlijke boedelverdeling via schenking ook nog eens in waarde gestegen zijn. Dit nadeel speelt bovendien ook indien een kind de blote eigendom van een som geld heeft verkregen. Daarom zou ik ervoor opteren de Franse regeling met haar drie voorwaarden ook in België in te voeren. Bij een

²³⁰ M. GRIMALDI, *Droit civil : Libéralités – Partages d’ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 543-544, nr. 1755.

²³¹ Zie eerder.

²³² In het geval van een moeder als opsteller van de ouderlijke boedelverdeling is dit vanzelfsprekend uitgesloten.

²³³ Artikelen 887 en 888 BW.

²³⁴ Zie eerder.

ouderlijke boedelverdeling via testament blijft het moment van het openvallen van de nalatenschap uiteraard bepalend.

VERJARINGSTERMIJN – De verjaringstermijn moet mijns inziens ook hier verminderd worden tot 5 jaar, zodat de onzekerheid over de ouderlijke boedelverdeling minder lang blijft bestaan.

c. Vordering tot inkorting bij aantasting van de reserve

DUIDELIJKE KEUZE VOOR VORDERING TOT INKORTING – De tekst van artikel 1079, tweede lid BW moet veel duidelijker opgesteld worden. Daarbij zou ik kiezen voor de sanctie van de vordering tot inkorting en niet voor de nietigheidssanctie, omdat die te verregaand is. Bovendien zou ik naar Frans voorbeeld duidelijk stellen dat het gaat om een toepassing van de gemeenrechtelijke vordering tot inkorting, waarbij de drie bijzondere voorwaarden met andere woorden afgeschaft worden.²³⁵ Zo kan men het probleem wegwerken waarbij er geen benadeling is voor meer dan één vierde en de sanctie van artikel 1079, tweede lid BW in zijn huidige vorm ook niet kan toegepast worden, hoewel de reserve toch aangetast is. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval indien de goederen aan een derde zijn vervreemd of indien de andere kinderen niet meer hebben gekregen dan de wet toelaat.²³⁶ Door de drie bijzondere voorwaarden af te schaffen, kan de wetgever dus vermijden dat de ouder in zijn ouderlijke boedelverdeling een kind bevoordeelt ten nadele van een ander.

WAARDERING GOEDEREN EN VERJARINGSTERMIJN – Ook hier zouden de goederen moeten worden gewaardeerd op het moment van de schenking bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking indien aan de drie voorwaarden is voldaan en op het moment van het openvallen van de nalatenschap bij een ouderlijke boedelverdeling via testament.²³⁷ De verjaringstermijn kan ook best verkort worden tot 5 jaar. Voor kinderen die niet op de hoogte waren van de aantasting van hun reserve, kan de aanpassing van de verjaringstermijn zoals voorzien in het wetsvoorstel erfrecht overgenomen worden.²³⁸ Ten slotte

²³⁵ Zie eerder.

²³⁶ Luik 10 juli 1928, *JL* 1928, 233; Brussel 19 november 1985, in W. PINTENS en F. BUYSENS, *Familiaal vermogensrecht in 143 uitspraken*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, 377-383; F. LAURENT, *Principes de droit civil*, XV, Brussel, Bruylant-Christophe & Comp., 1878, 186, nr. 145; A. KLUYSKENS, *De schenkingen en testamenten in Beginselen van burgerlijk recht*, III, Leuven, NV Standaard-Boekhandel Leuven, 1943, 420-421, nr. 313, 4°; G. BAERT, “De ouderlijke boedelverdeling in de notarispraktijk”, *RW* 1971-72, (1911) 1912, nr. 2; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII₂, *Les testaments*, Brussel, Établissements Émile Bruylant, 1973, 1842, nr. 1699 en 1858, nr. 1714; G. BAERT, *Ouderlijke boedelverdeling* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1974, 302, nr. 978, 337, nrs. 1121-1123 en 352, nr. 1182; J. SACE, *Le partage d’ascendant* in *Répertoire notarial*, Brussel, Larcier, 1985, 166, nr. 153; J. BAEL, *Het verbod van bedingen betreffende toekomstige nalatenschappen* in *Reeks Notariële Praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2006, 597, nr. 988.

²³⁷ Zie eerder.

²³⁸ Zie eerder.

bevordert ook de mogelijkheid uit het wetsvoorstel erfrecht van een inkorting in waarde tussen de kinderen de stabiliteit van de ouderlijke boedelverdeling.²³⁹

5. BESLUIT

Na een algemene uiteenzetting over de figuur van de ouderlijke boedelverdeling en over het nut en de kenmerken ervan, werden in het tweede deel de huidige aanvechtingsmogelijkheden van de ouderlijke boedelverdeling bekeken. Als algemene nietigheidsgronden in België gelden momenteel de schending van vorm- of grondvereisten van een schenking of testament en de wilsgebreken, gebreken in bekwaamheid, ongeoorloofd voorwerp of ongeoorloofde oorzaak. Daarnaast zijn er ook drie bijzondere aanvechtingsmogelijkheden in België: de nietigheid wegens het overslaan van een kind, de nietigheid wegens benadeling voor meer dan één vierde en de betwisting wegens aantasting van de reserve. Elk van de aanvechtingsmogelijkheden werd grondig geanalyseerd en vergeleken met Frankrijk. Daar geldt momenteel enkel nog de vordering tot inkorting, naast de algemene nietigheidsgronden. Daardoor is de ouderlijke boedelverdeling in Frankrijk veel stabiel. De voornaamste knelpunten in België zijn de strenge sanctie van de nietigheid, de waarderingsdatum van de goederen en de lange verjaringstermijn voor de aanvechtingsmogelijkheden.

Het derde deel poogde te onderzoeken hoe de wetgever de ouderlijke boedelverdeling kan aanpassen opdat die ook in België stabiel zou kunnen worden. Het wetsvoorstel erfrecht van 17 juli 2013 werd grondig onder de loep genomen, waarbij als voornaamste conclusie gesteld kan worden dat het aan duidelijkheid inboet. Het maakt bijvoorbeeld geen duidelijk onderscheid tussen de huidige ouderlijke boedelverdeling en het familiepact dat het invoert. Bepaalde aspecten van het wetsvoorstel, zoals de verandering van de waarderingsdatum van de goederen en de verkorte verjaringstermijnen, bevatten wel goede elementen, maar zijn soms pover uitgewerkt.

De belangrijkste vernieuwingen die de wetgever kan doorvoeren om de ouderlijke boedelverdeling in België stabiel, en dus hopelijk succesvoller, te maken, werden in titel 4.2. omschreven. Bij schending van de vorm- of grondvereisten van een schenking, kan de wetgever best de absolute nietigheid tijdens het leven van de ouder vervangen door een relatieve, om bevestiging van een nietige ouderlijke boedelverdeling via schenking mogelijk te maken. Bovendien is de facultatieve vordering tot aanvulling bij dwaling, bedrog of geweld die in het wetsvoorstel erfrecht is opgenomen, volgens mij een goede aanpassing, die uitgebreid kan worden tot bij gebreken in de bekwaamheid. De afschaffing van de nietigheid wegens het overslaan van een kind is onvermijdelijk, mits een uitzondering voor nog niet verwekte kinderen en

²³⁹ Zie eerder.

eventueel later opgedoken kinderen indien het de vader is die de ouderlijke boedelverdeling opstelt. De nietigheidssanctie bij benadeling voor meer dan één vierde kan best vervangen worden door de dwingende vordering tot aanvulling, zoals voorzien in het wetsvoorstel erfrecht. Artikel 1079, tweede lid BW kan dan weer aangepast worden door expliciet te vermelden dat het om een toepassing van de gemeenrechtelijke vordering tot inkorting gaat, waarbij de drie bijzondere voorwaarden afgeschaft worden.

Daarnaast kan de waarderingsregel voor goederen uit de ouderlijke boedelverdeling best gewijzigd worden naar het voorbeeld van Frankrijk: bij een ouderlijke boedelverdeling via schenking worden de goederen gewaardeerd op het moment van de schenking indien aan drie voorwaarden is voldaan, bij een ouderlijke boedelverdeling via testament worden de goederen gewaardeerd bij het overlijden van de nalatenschap. Bovendien is het ook belangrijk dat de wetgever de lange verjaringstermijnen voor alle aanvechtingsmogelijkheden van de ouderlijke boedelverdeling verkort tot bijvoorbeeld 5 jaar. Daardoor blijft de onzekerheid die ontstaat doordat de ouderlijke boedelverdeling nog kan worden aangevochten, minder lang bestaan.

Kortom, de wetgever zou er goed aan doen om de Belgische ouderlijke boedelverdeling aan een duidelijk regime te onderwerpen, met efficiëntere waarderingsregels en kortere verjaringstermijnen. Ook kan hij best het aantal bijzondere aanvechtingsmogelijkheden beperken en ze nauwer doen aansluiten bij het gemeenrecht. Ten slotte is het ten zeerste af te raden de figuur van het familiepact uit het wetsvoorstel erfrecht in te voeren naast de ouderlijke boedelverdeling, omdat dit de duidelijkheid en de rechtszekerheid niet ten goede komt.